MÁ VLAST

BORNÉ VYDÁNÍ
BÁSNICKÝCH SPISŮ
JAROSLAVA VRCHLICKÉHO

MÁ VLAST.

BÁSNĚ

JAROSLAVA VRCHLICKÉHO.

(1885–1902.)

V PRAZE

— NÁKLADEM J. OTTY. —

TISKEM ČESKÉ GRAFICKÉ SPOLEČNOSTI »UNIE«
V PRAZE.

Věnování.

I.

Ty trojím věncem ověnčená Matko,
tož věncem slávy, pádu, vzkříšení,
zda sama víš po věcích bouří litých,
jak vnuku dnes je bolestno i sladko,
vše prožít boje, vzruchy, nadšení,
po stopách citů jít ve nitrech skrytých,
těch poupat nerozvitých!

II.

Od veleby tvých hor a tvých samot stínu,
od pyšných hradů k zátiším tvých mlýnů,
od tichých vesnic k ruchu čilých měst,
od v slunci spících řek až k spícím tůním,
od kamenitých stezk až k lučin vůním,
co tisíců je utajených cest
až k tvému srdci, které věčně bije,
a mladé vždy, všem bojům na úkor,
vstříc nese vzdechy svojí poesie
i nezdolný svůj vzdor.

*

III.

Ó vlasti má, tak malá v hor svých kruhu,
tak velká srdci, jež tě objímá,
zda skloníš sluch svůj k písni sluhy sluhů,
když náhle v sluch tvůj zahřímá?
Zda pochopíš, co všecko chtěl by říci
jak milence hoch tobě do ucha,
ať píseň tklivá jest ať hřímající,
ať věštba jest či předtucha?
Ve sklonu žití, které celý svět
kdys chtělo obejmout — dnes, chudý květ,
co mohu, dávám tobě
v laur živý nebo uschlý na svém hrobě.

I.

KRAJEM.

HORY A LESY.

Předtucha jara na horách.

Kdě v skalách plno rýh,
tam jen sníh leží,
však dále po krajích
trávkační svěží.

Azur tak hluboký
bezdným být zdá se,
jím světla přítoky
vlní se v jase.

Ticho! Ni mušky let
nemih' se kolem,
skřivan se nepozved'
na lánu holém.

Přec ve všem proměna!
země ji cítí,
tuší již zdivena
v ňadrech svých kvítí.

Holé jí pruty jiv
chudý jsou vínek
i hledí na ten div
jak děcko z plínek.

II.

To není ještě jaro celé,
spíš jeho tucha,
na vrbě pohnula se ztmělé
snět suchá.

Cos jako hudba vzduchem táhne,
šum ptačích křídel,
jak z plna když se do strun sáhne,
ruch zřídel.

Bříz kadeře se uklánějí,
a hnízda stará
v červáncích rozkoší se chvějí
sny jara!

Toť advent přírody, den svátku,
pryč z duše mraky!
Tvá vesna, srdce, přijde v krátku,
věř, taky!

Ó této chvíle užij slavné,
pij mír a něhu,
ať mdloba padne, křivdy dávné,
rmut sněhu!

Ať radost se jen rozhlaholí,
v tvém celém nitru,
buď skřivan, který jásá v poli
vstříc jitru!

Naše lesy.

Ó lesy rozvlněné po obzoře,
vy hluboké a velké tmavé lesy!
Cos láká k vám, cos volá a zas děsí,
vás dal nám Bůh, když nedopřál nám moře!

Vy máte stejné víry, strže stejné,
ty propasti a vichry, stejné vření,
týž slunný klid a stejné burácení,
týž plesný jásot, stejné nářky chvějné.

Vy máte vše, co kolébá a těší,
čím básník ještě všednost snésti může,
své mrtvé a kol skrání jejich růže,
své taje, které nikdo nerozřeší.

Ó lesy rozvlněné po obzoře,
ó tajuplný šume, děsné vlání,
z vás vane síla, vznět a odhodlání,
ó černé lesy, vy jste naše moře!

Ticho v lese.

Je Boecklin znal. Na jednorožce záda
je posadil, jak temným hvozdem jede,
kde melancholie své stíny spřádá,
je věšíc na borovic kmeny hnědé.

Mlč, hlavu polož blíž, stín hustý padá
na srdce mé, kol nás báj svoji přede,
tluk tvého neslyším — jen sluch můj hádá:
snů jednorožec bílý lesem jede . . .

Lesní strž.

Až úzkost přepadá tě v strži lesní,
nad kterou kmenů starých olbřími
se k nebi pnou v své samotě tak děsní,
že nelze vidět nebe nad nimi.

Přes kluzký mech co do balvanů padá,
jest pouze obrovských těch sloupů stín,
a smutek z všeho se v tvou duši vkrádá
pln stínů zašlých, promlčených vin . . .

Chaloupka v lese.

Daleko, daleko v pohádky báby
to láka, svádí a vábí.

Chaloupka v lese stála
tak útulná a malá.

A nebylo k ní cesty
jen přes balvan a klesty.

Mech na došku jí ležel,
svit i stín přes ní běžel.

Kol narovnáno dříví,
na plotu holub snivý . . .

Strž plná stínů vedle
a nad ní smrky, jedle.

Tam stál jsem, zda-li v snění,
již nevím, has' lesk denní.

Laň zachrastila v mlází,
cos, cítím, že mi schází.

V okénka rámu prostém
ta, u níž jsem byl hostem.

Ta milá tvář a stará
pohádka mého jara!

Daleko, daleko k chatě mé báby
to láká a svádí a vábí.

Stará pila na Šumavě.

Opuštěná, zapomněná
v úžlabině leží,
v tříšti celá zadní stěna
a tou tříští lká a sténá
bystřeň, jež kol běží.

Jakás kletba nad vším visí . . .
tušíš jen cos málo
z toho, co krov tají lysý,
jistě dávno, dávno kdysi
co se tady stalo!

Bývalo tu veseleji.
Co jen? Hádáš stěží . . .
Keře si cos vyprávějí,
bystřiny jen vlny v reji
jak vždy tančí svěží.

Opuštěná, zapomněná
v úžlabině leží . . .

Slunce v lese.

Červánků oheň po kmenech se taví
a padá stromů do korun,
kol tříšť skal jak proud zkamenělé lávy
pln ryh a výmolů a run.

To slzy krvavé se na všem třesou,
den knihu sponou stínů zavírá,
chvat kroků, jež se vlhkým mechem nesou,
kdes bez ohlasu v dálce umírá . . .

Samota.

Jen při zemi zlata nach, v korunách šer
a kmeny holé chrámu jak sloupy,
do duše ti padá mír jak svatvečer,
když v svatyně přítmí se vstoupí.

Děl v nitru mi tajný hlas: Hvozdem jdi dál,
však minulých ztrát svých víc nežel!
Tmou šel jsem zpátky, jas, hvozd v němž plál,
již ze země zmizel — v srdci mém ležel

Bílé jedle.

Jak dívčí sny se v azur tyčí,
jenž kmitá v jejich korunách,
i v jeseň máje rozmar líčí
ve brusinek a vřesu nach.

Zde jistě jednou, bílé jedle,
dva stáli v chvilce milosti
a v čem si rozuměli hnedle,
zpět září z vaší bělosti!

---

*

Skála.

Bez života choulí se tu hluchá,
spárem jen kleč objímá ji suchá.

Sotva ptáče v letu sedne na ni,
mraků stín jen tkne se jejich skrání.

Pustá skálo, v jara smavé vnady
jakého jsi smutku pomník tady!

Marně ptáš se! Odpovědi nedá
zamlklá a ponurá a šedá.

Srdce, utýrané sterým bolem,
ozvěnu v tom tesu najdeš holém.

Jak ta skála v davu všech se zvedáš,
chmurné — ale odpovědi nedáš!

Kouř.

Kam pohlédl jsem: Lesy, lesy, lesy!
Na mírnou stráň i na příkré skal tesy
kol sedly všude; údol tu, tam horu,
vše přikryly až v nebe do obzoru,
a byly tmavé, posupné a šeré.
Já cítil, velký smutek z nich se dere
a stoupá v duši mou a v srdce padá
Nad nimi táhla mračen šerá stáda
a kolem ticho, bez života sledu
ty hvozdy byly.

Náhle z jejich středu
se povznes' modrý kouře vloček malý,
rost' v chochol, v pruh a mráček zamodralý,
jak sloup se pozved' k nebi vážně, tiše.
Hned cítil jsem, že blízko zde kdos dýše
mně příbuzný, ať chaloupka se skrývá
tam pod strání, kde veliký dub kývá,
ať uhlíř pálí milíř tam, ať chvíli
při ohni cikán leží to, mně milý
ten modrý kouř, jenž k nebi tíhnul stále.

A klidnější jsem cestou svou šel dále.

Černé jezero.

Tichá skalní stěna,
nepřeletí pták,
černá, zamyšlená
pne se do oblak.

Mezi ní a kmenů
pustou vývratí
bez šumu a stenu
jako v závrati

Nad jezerem stojíš
divně v srdci jat,
vydechnout se bojíš —
ticho odevšad.

Cítíš jen, jak cosi
v hlubší ještě tiš
ke dnu pod rákosí
táhne tebe níž.

Nostalgie sahá
v duši tobě cit,
proč jen noha váhá,
nechce odtud jít?

Co dí hloub ta tmavá
k duši v tiš a sen?
Sestra sestře dává
tajně ruku jen . . .

Modlitba na horách.

Jak slunná báj
pode mnou kraj
se otvírá a v dálku modrou ztrácí,
i necítím,
jak dolů zřím,
že příkrá cesta nohu utrmácí.

Za orlem v let
a v propast zpět
se rozhlížím a plný touhy dívám,
a duše ples
až do nebes
a ohlasem šlu zpátky k českým nivám:

Kéž by můj lid
chtěl vždycky být
svou povahou jak jeho kolem hory!
Jak svazy skal
mít pěst i sval
a mysl tuhý křemen v boj a spory!

Teď síla mdlá,
jak bystřeň zlá
kéž vzkypěla by hromem v našem tichu,
těch skalných čel
kéž lid by měl
tu bleskům vzdorující, velkou pýchu!

A orlů vzlet
a rozhled v svět,
by tím víc hájil práh domácích srubů,
všech do vichřic
kéž nes' by vstříc
tu nepodajnou houževnatost dubů!

Ó pak by snad
svit štěstí spaď
v skal klín i na mez, již zřím kvésti,
a v českou zem
modlitbou, snem
by vrátilo se vytoužené štěstí!

NIVY A POLE

Píseň v kraji.

Do dálky rozpjat v slunci si hoví
a dřímá český kraj drahý,
mlčí a přece divnými slovy
plnými blaha a vláhy
hovoří k duši — co jen jí poví? —
Já budu šťasten, již záhy!

Oltářem bude každá má chatka,
a rájem každý lán rosný,
hrdinům v kolébky pět bude matka,
svobodou znít budou sosny! —
Slyším to, tich jdu, píseň je sladká . .
Proč bych se okrádal o sny?

Polní kvítí.

Buď pozdraveno na stokrát
ty plné kouzla, plné vnad,
ó kvítí našich luhů,
ať obilím se proplítáš,
ať lučině či mezi tkáš
jich stobarevnou stuhu.

Krev země, žhoucí vlčí mák,
jak plameny mně šlehá v zrak
pln perel na úsvitě;
kus nebe, chrpa zářivá
se čtveračivě usmívá,
než zazvoní srp v žitě.

Na stonku stříbra prach a pel
sní vážně tichý jitrocel,
čekanka touhou stůně,
a svlačec zvedá v jitra svit
nad klasů šumný aksamit
svou čížku plnou vůně.

Na kraji pole sráznou mez
žebříček prostý s douškou slez',
dál směs jetele smavá,
jim s včelou motýl v přeletu
za pelu dárek v odvetu
svou dvornou službu vzdává.

Nechť vaše žeň je zdeptána,
ó prosté květy, do rána
zas povstanete svěží!
Jak úsměvu jste vřelý kmit,
jejž na rtech nosí český lid,
nechť v srdci trud mu leží.

Jen pohled na vás v pole, luh
a český zpěv mi zvoní v sluch
a srdce divně jato:
Svou mladost vidím, došky chat,
zas musím věřit, v boj se dát
za všecko, co nám svato!

Vlčí mák.

Po západu když bouře přehnala se,
kdy temní se víc stromů skupiny,
v pažitu rozvátém ve rudé kráse
žhnou máky vlčí jen jak rubíny.

Jsou poslední to žehy slunce skvoucí,
jež na odchodu ještě stvol trav chyť?
Až přechází zrak, jak jsou divě žhoucí,
jak na krev poraněný lidský cit.

Vrby.

Nad zamlklou lesní tůní
svislé vrby sní a stůní
s přihořklých svých listů vůní.

Často ve pláči zde dlela,
až se v posled osiřelá
do vln holubicí schvěla.

Přeletěl svit černou tůní,
od té doby vrby stůní,
jak stráž mrtvých bdíce u ní.

Krajina.

Jen louky kol . . . Kdes v dálce hučí Labe ;
chví ve větru se vrbin pruty slabé,
dál tmí se olšin tlupy, mlhou vzadu
mdle rýsuje se silhouetta hradu.
To Kunětice! — — Vzduch je měkký, svěží,
kde v kvítí úzký násep, kolej běží,
v mhu šedou bílý kouř se z dálky snáší.
Vlak blíží se již — ale nevyplaší,
ač v líné pouti pronikavě hvízdá,
na holých vrbách čnící čapí hnízda.

Večer na mrtvém rameni Labe.

Ba byla to mladost, byla to ona,
co tenkrát nad labskou tůní
mně kynula . . . Svěží, bílá a vonná
s rmenu a balšámu vůní.

Snad jsem ji přece zachytit moh'
aspoň za okraje řízy . . .
Ach, nevím, co tomu říká jen hloh,
co stříbrný kmen břízy!

Jen slyšel jsem, jak v jejím přeletu
se všecko zachvělo blaze;
hloh pravil: Já byl zas v rozkvětu
a bříza: Já v mízy vláze.

Jak teprv mohlo býti mně jen,
ó v čas jen ji zachytiti!
Leč zmizela, zmizela, přelud a sen,
ty víš to, nad tůní sítí!

Nad tůní.

Snivá hlať je tiché vody,
stíny jen se řinou do ní
starých stromů, plné shody
svoje hlavy k sobě kloní,
divý rmen a balšám voní.

Jak to dávno! Roků řady
loďka tady nepřistala,
ticho všady, pusto všady . . .
přede mnou proč z nenadála
mrtvá moje Mladost stála?

Stála v páry bílé říze,
kynula mi v rozloučení.
Olše nahnula se k bříze
a mou duší táhlo snění . . .
Zmizela v tom okamžení.

Vodní květiny.

I.

V slzách rostou, v slzách zrají,
ze slz vláhu přibírají.

Bledé barvy nadechnuté,
dechem podjeseně tknuté
bílé, fialové, žluté.

V slzách rostou, v slzách zrají,
v žehu slunce umírají.

Matně planou, mdle jen svítí . .
Jak vzpomíná vodní kvítí
na tak mnohé marné žití.

V slzách rostlo, v slzách květlo.
jenom Bůh ví, co je zhnětlo.

V slzách květlo, v slzách zrálo,
třeba bylo to jen málo,
čeho se mu nedostalo!

II.

Na nebi mračna, měsíc v nich
nakouslý oranž jak žlutý
nad mrtvým řeky ramenem
se sklání ve vichru studeném;
sítí a rákosin pruty
se ve vodě chvějí bílé jak sníh,
nárazem každičkým tknuty,
podivné květy velikých kalichů
na vodě v snění vlní se potichu.

Urychli, chodče, krok, chvatně jdi kol,
klamavá, zrádná je tůně;
tě v bahno sláká bludičky třpyt,
tě snadno zvábí kouzelný svit
těch květů a jich vůně;
tak vlhký a křehký jest jich stvol,
čar divný v jejich spí lůně —
že nerozeznáš kolem jda po tichu
vil bílá ňadra od květných kalichů.

III.

Hleď, lekníny se vodou houpají,
leč kdo se na veliký pátek zrodil,
zří, nahé víly se to koupají,
a každý ve bludu že světem chodil,
kdo myslil v luny paprscích
  zřít květný sníh,
že lekníny se vodou houpají.

Leč kdo zřel, že se víly koupají,
ten dolů za nimi jít musí,
vždy dále jeho tužby stoupají
a celičký svět se mu hnusí;
za nimi v luny paprscích,
  v ten květný sníh,
v smrt zlíbají ho, jak se houpají.

Červánky.

Když v tónech blednoucích vše v stín se halí
a červánek jen rudou pochodeň
nad krajem zvedá, aby též zhas' v dáli,
na žití svého celou mysli žeň!

Před tebou pole, niva s plným klasem,
však mnohé býlí též a planý květ,
vše k srdci tvému mluví klidu hlasem,
beř obé vděčně, jiný není svět!

Jen zbude-li ti v srdci upomínka
na dobro, jež si vykonati moh',
jak po červánkn slední, matná zmínka,
buď plný štěp aneb jen zdraný hloh,

Dost vykonal jsi na té brázdě žití
a plně splatil's lidstvu celý dluh,
buď plný klas aneb jen plané kvítí,
co prospělo víc — rozsoudí jen Bůh!

Z povídek starého parku.

I.

Padalo listí, padalo
do úžlabiny cest,
a než se oko nadálo,
co zlatých kolem hvězd!

Ty zlaté hvězdy s javoru,
ty s buku krvavé
park změnily i oboru
v pohádky mlhavé.

Schodištěm pustým samotná
šla listím bez ásky —
Ta ztichlá alej dřímotná
ty zná již procházky.

II.

Jen měsíců pár minulo
a jaro přišlo, div,
po hvězdném svitu splynulo
do vlhkých, svěžích niv.

Ó s jakým citem dívaly
se dva dnes do dálky,
v mhu zlatou stromy splývaly
a kvetly fialky.

Jich dech táh' z dálek tajemných,
jím zmládl starý les,
tu nejkrasší však každý z nich
ve vlastním srdci nes'.

III.

Jen později a večer zas
vzplál v plném podletí,
pak celý ztopen v luny jas
je viděl v objetí.

Člun starý tiše pod nimi
se sladkým blahem chvěl,
co v dál nad květy vodními
se slavík rozepěl.

Teď berou se již za ruku,
teď již se políbí —
však slavík v lásky souzvuku
věř — nikdy nechybí.

IV.

V starém parku babí léto snuje
  snů závoj přesladký
a bříze habr tiše vypravuje
  vše staré pohádky.

On jako mudrc na všecko se díval
  tak pěkně s vysoka,
když sličné dámě starý baron kýval
  v účesu rokoka.

Zřel v tváři líčidlo i pudr kšticí,
  zřel pána psíčka nést,
jen šeptnul štíhlé bříze bledolící:
  »To babí léto jest!«

V.

Po vydrolených stupních těchto schodů
za sladkých, snivých večerů,
co kráčelo jich v duších lásky shodu
a luny měkkou nádheru!

Teď kol vše tiché. Žádná nožka v letu
se netkne těchto opuštěných míst,
jen zvadlé listí, pýř uschlého květu
do misek padá fontánu a hnízd.

Leč lásek fantomy, které zde žily,
sem táhnou zakukleny v páru z lad
a v šeptu stromů, které větrem kvílí,
se chví a třesou napořád . . .

VI.

Sem do té vásy nad schodištěm, která
ční v agav husté změti,
si ukládali psaníčka svá sterá
neb hráli si jak děti.

Teď vítr tam jen hází žluté listí
a jejich snům se směje
a hýká, ušklíbá se, úpí, svistí . . .
Ach, tak se všemu děje!

Nuž buďsi! Nechť to každé lásky osud,
v chlad zimy, v květů deště
ta troska staré vásy, vím to posud,
jich štěstím chví se ještě!

VII.

Chmurná jeseň šerým stínem v starý park se vkrádá,
na Flory a na Pomony žluté listí padá.

Pod severu chladným větrem rybník zimomřivý
chvěje se a čeří, zdouvá — vzdychnou staré jívy.

Celá vesna, celé léto loučí se v tom vzdechu,
pak vše dozní v chvíli pozdní ve posledním echu.

VIII.

Zde scházeli se večer v blaha chvílích,
moh' o tom každý povídat by strom,
při svitu luny po těch schodech bílých
jak listím hrával mdlý paprsků lom.

Teď bludná se tu noha nezastaví,
jen ztajený vzdech z vod zní hlubiny,
kde v svitu luny na stříbro se taví
a ku hvězdám zří bílé lekníny . . .

IX.

Kde park se končí v údolu,
tlum stojí vlašských topolů,
jichž lupen dole bílý
se k vlhké hlati chýlí.
Mně zdá se vždy ze starých časů
utkvělo něco v jejich hlasu,
že cosi zachytily.

Kdys dlouhou honbou umdlelá
se kavalkáda vracela
sem v rokokové době,
zde odpočinout sobě,
dva vzadu zbyli, on a ona,
cos v ouško řekli si, šeř vonná,
kol ticho jako v hrobě.

Pak mísily se v druhých dav,
jak etikety kázal mrav,
háv černý i háv bílý,
však to, čím šťastni byli
v tom jednom mžiku, topoly
od roků k rokům hlaholí,
šťastně to zachytily!

Báča.

Báča stojí na pasece,
vážně z lulky dýmá,
slunce před ním leží v řece,
za ním stádo dřímá.

Báčovi sny letí hlavou,
kde jsou jejich sledy?
Letí v dál hrou kolotavou
dýmky kouř jak šedý.

Báča hledí do daleka,
zrak mu vzplane hněvně:
Nechť svět do kola se vzteká,
já tu stojím pevně.

Stojím na svých otců půdě,
co mi cizí soudy?
Žiju spoře, žiju chudě,
však jsem pán své hroudy.

A tu hájím pro své děti,
to má chlouba jistá.
S panstvem kočár kolem letí,
já se nehnu z místa.

A byť hrom houk' na mne z mraku
na peruti bouře,
neví́m, zda bych pozveď zraku,
odfouk' vloček kouře!

Jabloně.

Ta známá cesta, druhdy plna prachu,
jak svítí, plane v úbělu a nachu!
Kam hlédneš, květ, ba kráčíš v květů moři,
na každé snítce aspoň pět jich hoří!

A mladá jabloň zrovna jako stará
si básní velkou, snivou píseň jara,
a stará jako mladá nepočítá,
co včel a ptáků a co srdcí schytá!

Svit slunce zlatý jen se listím smekne,
cos dvorného do ucha květům řekne,
a květy mrouce vůní tiše kanou
na stezku v měkké trávě vyšlapanou;

na brázdy polí táhnoucí se za ní,
na příkop, jejž plot střemchy zkvětlé chrání,
na silnici, prach šedý stranou druhou,
že tato zdá se kvetoucí být duhou.

A květy prší dívkám do kadeří,
jež k řece pro vodu jdou, když se šeří,
na hlavy skotu a na ovcí záda,
na babky kolovrátek déšť jich padá,

a místo almužny v dlaň žebrákovi. —
Co kolem lidí jde a nevysloví
tu něhu jich a vůni, ač ji cítí.
Svět celý v květech jabloňových svítí!

---

*

Pastel.

Polem sukně pestří se a šátky.
Do vsi venkovanky z mše jdou zpátky.

Mezi osením, hle, cestou dlouhou
klikatou se pestrou vlní prouhou.

V světlou zeleň nach vlčího máku,
chrpy azur k oslnění zraku

směs těch šátků sije roztomile.
Jabloně a hlohu květy bílé

každým dechem vánek na ně schvívá
a nad nimi v modru skřivan zpívá.

Cestou.

Ze tříště skal a srázných tesů,
kde potůčky mech vpíjel,
a z dumné noci starých lesů
vlak náhle v pole vyjel.

Jich řada v dálce obzor splítá,
ni buk v nich ani lípa;
na pravé straně lány žita,
na levé samá řípa.

A krajinou na pohled chudou
vlak dál hřmí a se točí,
až přítel můj tou znaven nudou
leh' v kout a zavřel oči.

Já dojat zřel ty lány prosté,
jež projeli jsme letem,
a žehnal jsem jim, neb z nich roste
chléb, zdraví našim dětem.

Zimní krajina.

Jak je asi nyní venku,
kde zněl hovor náš a smích?
Pusto v sadě, na nádvoří,
děsné ticho v alejích!

Cesta jako po vymření,
všudy sněhu modrý stín,
mlčí les a mlčí řeka,
mlčí jez a mlčí mlýn;

Topoly jak obelisky
plny perel trčí v mrak,
každé křoví palác gnomů,
ptáka darmo hledá zrak.

Pole v dálku zasněžena.
darmo hledáš směry cest,
tyče, dráty telegrafu
jsou jak stkány z bílých hvězd.

Ticho! — Mžikem jako přízrak
krajinou vlak proletí,
kotouč jisker, dým a rachot
a zas ticho v zápětí.

Jenom stále čistě modrý
kouř se vine z nízkých chat,
jakby ptal se, zda bůh lásky
nad světem bdí posavad?

POD CHATAMI.

Červená karkulka.

O červené karkulce
  pohádka stará,
kos ji hvízdá žežhulce
  ve písních jara.

Svět se řídí podle ní,
  hned ji prohlédneš,
stará, stará k zbláznění . . .
  Nevěříš? — Tam běž!

Čertův mlýn.

Olšin a habrů odvěký stín,
na pustém svahu klepával mlýn.

Neklepá více, v rozvalech sní,
pouhá jen troska v mraků spěch ční.

Zborcené kolo, místo vln stín
honí se v trouchni, kde roste blín.

Mleček tu zněly pokřik a smích,
poslední ohlas ozvěny ztich'.

Říkali, tady ďáblův jest mlýn,
na střeše leží věčný mu stín.

Stárkem prý čert byl, duše v mzdu shráb'
v pomluvách, v klevetech dědků i bab.

Mlynáře v posled s mlynářkou vzal,
stavení zpustlo v úbočí skal.

Mrtvo kol, ticho, němý skal klín,
v olších a habrech čertův tlí mlýn.

Zlatý květ kapradí.

Jen v noci svatého Jana
prý kvete kapradí,
kdo v lásce mnoho trpěl,
vše prý mu nahradí.

A já jsem trpěl mnoho
pro bílé tělo tvé,
až divá bolest z toho
mi bídné tělo rve.

A já jsem trpěl mnoho
pro sladkou duši tvou,
až ztrácím rozum z toho
i smysly najednou!

Já půjdu za kapradím,
až půlnoc odbije,
svou cestu neprozradím,
ať mne to zabije!

Je utrhnu a zlata
mi spoustu dá ten květ,
že z bídy svojí bláta
se vzpnu nad celý svět!

A potom se čtyřspřežím
pro dívku zajedu,
a ne — ať mrtev ležím
krkavcům k obědu!«

Tak děl a vyšel v noci
do pustých, strmých skal,
kde kouzelnou mocí
květ zlatý vyrůstal.

Po skaliskách se šplhal,
zřel sbor křepčících děv,
až úzký chodník zvlhal,
to byla jeho krev.

Tu větve jen se chytil,
květ zlatý před ním stál,
on vzpjal se — a se sřítil
v bezedno hustých skal.

Zakletý zámek.

Pastucha dole v údolí
skráň snivou vzhůru zveď.
Roh teskně v skalách hlaholí,
nad hlavou mračen let.

I zahledí se ve mračna,
je oslněn zří plát,
skrz vlákna jejich průzračná
zří velký, starý hrad.

Seď v skály, hledí ku lesům . . .
Což býval tady kdys?
Aj, jak se tyčí k nebesům
mohutných věží rys!

Však bez hlásníka každá věž,
bez stráží pust je val,
most zvedací je prázdný též,
bez vody bystřeň skal.

Bez tabul okna, na římse
si neusedne pták,
a nežli blíže povším' se,
vše splývá do oblak . . .

Pastucha dole v údolí
mne vyjevený zrak . . .
Roh teskně v skalách hlaholí.
Byl přelud to — či mrak?

Vodník.

Příšero zelená, příšero siná,
proč pak's mi unesla milého syna?

Co s ním chceš v hloubi, jaká v tom vina,
příšero zelená, příšero siná!

Šel se jen vykoupat, ubohé dítě,
proč jsi jej poťouchle zdrhl v své sítě?

A byl tak hodný a byl tak milý
a já ho ráda mám z duše své síly.

Příšero zelená, příšero siná,
k tobě jdu, prosím tě, navrať mi syna!«

Z hluboka zní to chechot a smích,
bubliny perlí se v prsténcích.

A chraptivý chrčí z dola hlas
jakoby smál se pekelný ďas:

»Nechápeš, duše, bloudící v zmatku,
vzal jsem ti syna, že chtěl jsem matku.

A tak spoř kletbami a tak spoř láním,
věděl jsem jistě, že přijdeš za ním!

Znám lásku matky pro svého syna,
tož přijde ti vhod i ta příšera siná!«

A sotva dořek' — vzmach a skok,
za matkou zvířil se jezerní tok.

Vidění na hřbitově.

Vzkříšené tajemnou mocí
z hrobů svých povstaly v noci.

Vichřicí hnaly se kolem,
úpěly, vzdychaly bolem.

Bílý háv, kostnaté líce
ve hnátech držely svíce.

Mlhou a v měsíčné jasy
vířící zněly jich hlasy.

Slavné jak sborové pění
asketů v mystickém bdění.

Zoufalý, vzteklý ryk jeden
jakby kdos k popravě veden.

Nyjící v tónů mdlých změti
jakoby zpívaly děti.

Vášnivé, jásavé, šťastné
jak v smrti shledání krásné.

Hnaly se kolem tak nocí
vzkřísené tajemnou mocí.

Všecky ty jásoty, mdloby,
od věků jež spjaly hroby.

Celé v nich lidstvo se chvělo,
vášeň, cit, rozum i tělo.

Vichřicí hnaly se kolem —
A já svým chápal je bolem.

Hadí studánka.

Otevřtež, milá sousedko!«
kdos z venčí v okno klepe.
»Co slyším, vaše nemluvně
že zrodilo se slepé?
Ó znám já dobrý prostředek!
Kde studánka je hadí,
pro bezpečný si dojdem lék
tam do skal, do kapradí!

Jen hadů nesmíte se bát,
těch je tam do sytosti,
a lekat nesmíte se, stát,
když uvidíte kosti;
jen chutě mezi balvany
najděte cestu berlí,
tam, kde jsou v jícnu rozklány,
tam studánka se perlí.

Jak černý křišťál černá je,
však průhledná a čistá,
ni vážka nad ní nehraje,
ať neuvidím Krista!

*

Však sílu tu má zázračnou,
slepým jí potřít zraky,
zří slunce hned, směs oblačnou,
i matičku svou taky!

Ta voda proto čistá jest,
že v skrytém ve kapradí
se zhlíží pouze záře hvězd
a koupá plémě hadí;
tam čistí sobě zrak i sluch,
by znali, léč kde vstává,
by slyšeli, v půlnoční vzduch
jak roste tiše tráva!«

Nešťastná matka vstala v ráz
a slepé dítě vzala,
a tmavou nocí přes klest, sráz
se s družkou svojí brala.
Kol nebetyčných skalin svor
se jedna k druhé řadí,
u pat jich dřímá hadí sbor,
dál studánka sní hadí.

Jich projít středem! Hadům sen
spjal víčka v této chvíli;
plál měsíc jako plný den,
již v tůň se matka chýlí:
»Ó, vodo, dobrou vodou buď,
zrak navrať mému děcku,
dám za to život, Bůh to suď,
i lásku matky všecku!«

Již víčka děcku potírá
vodou studánky hadí,
hle, dítě oči otvírá
a ústka v úsměv ladí.
V tom děsný sykot uslyší
za sebou bědná máti,
zří hadů změť — kéž pospíší —
však darmo! — blíž se hnáti!

Jak drahokamy zaplane
zlá zeleň jejich očí,
zří jazyky jich dvojklanné
jak za lupem se točí;
v tůň dítě pustí zděšena
skok! — sama za ním spěje,
a hadí syk . . . slyš, ozvěna
jak příšerně se směje!

Začarovaný les.

Nech pavouky jich sítě tkát,
radš pohádku pojď poslouchat!

Kdys byla jedna princezna
tak přemilá, tak líbezná!

Byl ženichů hned plný hrad,
leč otec, ten ji nechtěl vdát.

Tu v uchazečů přišel rej
princ z daleka — byl čaroděj.

A když byl otcem zamítnut,
zveď kouzelnický výše prut.

A s kletbou děsnou přejel most
a zaklel hrad i kolem hvozd.

Sto pavouků se zakmitlo,
a všady kol se zachytlo.

Od větve k větvi dál a dál
a každý pilně tkal a tkal.

Od stromu, k valům, ke hrázi,
ty niti byly provazy.

Vše opjaly, vše sevřely,
král s dcerou hlady vymřeli.

Jen prales bujel, prales květ'
a pavoučí v něm hýřil svět.

Hrad zarost' křovím, lebedou...
Co pavouci jen dovedou!

Zimní ballada.

Pod sněhem nech mne, matko, spát,
věř, netoužím víc ani vstát,
když nesmím, co chci, milovat!

Sníh věru dobrý příkrov jest
na konci bludných, lidských cest,
jak nebe tisíc má on hvězd!

Pod mlčícími nebesy
sníh křišťály své zavěsí
nad chaty, ploty, nad lesy.

Kdo mrtvý pod ním, tichý již
necítí zradu, lest a tíž,
spí dobře — však to stejně víš!

A jarem sníh když roztaje
a vše se vzbudí do máje,
sníh aspoň v slzu zahraje!«

Chaloupka čarodějnice.

Zrovna jako v pohádce,
kterou bába vyprávěla,
nízká, zcuchaná a ztmělá
v zasmušilém lese spí.

Jakby v stíny zapadlá,
z předu má dvě nohy kuří,
v zadu, kde se prales chmuří,
splývá v jedno se zemí.

Střecha z došků děravá,
stěny plísní oprýskané,
vlhkost z nich jak slzy kane,
dvéře z kůry, plné rýh.

Jakby zvedací byl most
starý žebřík vylámaný
ku záhrobci z jedné strany
v středu kostí zbělelých.

V plotu jednom na kůlu
stíny v očích lebka civí,
vzadu přístěnek se křiví,
kocour sedí na střeše.

Balvany, jež do kola
rozházeny se tu válí,
bizarní tvář mají z dáli
měnící se v každý mžik.

Z komínu se valí kouř,
sedá šedý na výmoly,
co tam babka kuchtí, smolí,
nevyzradí hnusný puch.

Jistě hadí jazyky,
myší ouška, spáry supí,
zeměžluč a sviňské chlupy
v tmavý nápoj kouzelný.

Ať má srdce obměkčit
tvrdé ze vsi krasavice;
přimícháň do kravské píce,
ať má mléko změnit v krev.

Chodec, který kolem jde,
zápach cítí z dálky ostrý,
suché klestí jako kostry
tlít zří mezi balvany.

O sto kroků zajde dál,
zadrží dech, ustupuje,
pobožně se pokřižuje,
rychlej' chvátá po špičkách.

Kocour mňouká na střeše,
v rokli hladový drak kňučí,
baba vaří, vítr fučí,
mračna shání k chatě níž.

Ta se pomalu v nich ztrácí,
okénka jen ve chumáči
jisker žhnou, dvě oči dračí,
bludným chodcům výstrahou...

—

Před muzikou

Jak zrcadlo podlaha vydrhnuta,
jas odpolední proudem po ní běží,
za každým obrázkem chvůj trčí svěží,
na kredenci plá mnohá mísa žlutá.

Ve středu krčmy kočka nepohnutá
ve sfingy póse mhouříc oči leží,
much bzukot s oken rozeznáváš stěží,
v sluch zní ti jako struna houslí tknutá.

Ba visí na zdi, čekajíce pánů,
sní klarinet a trouba v koutě s basou
v tom tichu nedělního odpoledne.

Však, řekl bych, dnes potrvá to k ránu,
než obklopený výskající chasou
vsi Don Juan svou oběť k stropu zvedne.

Po muzice.

Se svitem jitra zápasily svíce
jen chabě již, na hudců zřítelnice
sen jako těžka můra křídla klaď;
hle, tomu smyčec náhle z ruky paď
a onomu jak přimražen tkvěl ret
u klarinetu, nespočeť bys pět,
u stolku dřímal slavný sextet celý,
jak tanečníci by jej zapomněli.

Ba zapomněli — trochu třpytných cetek,
pár řádů z kotillonu, pestrých tretek,
pár srdcí prostřelených z papíru
tu zbylo, stužek pár a krajek zbytky,
pak uválené bílé pouzdro z kytky,
to všecko bacchantickém po víru,
po laškování, žertech s tanečnicí,
a pak náš slavný sextet dřímající.

A spali dobře tito chudáci,
jak dobře vykonané po práci,
pár tónů jen — neb kvapík nedohráli, —
ve vzduchu plném dýmu utkvělo.

Však přihlédni blíž, skřítkové to malí
na nos jim lezou, k ústům, na čelo,
je šimrají; dle tváře výrazů
suď, jaké množství luzných obrazů
jim do snů pod leb unavenou kreslí,
ba mnohému ráj celý v duši vnesli!

Tu tenký skřítek s křídly průhlednými,
na nichž se chvějí azurové žilky,
duch tónu houslového od kobylky,
komářím bzukem zpívá tenké rýmy
do ucha hudci, který kývá hlavou;
hleď v tvář tu vousatou a usmívavou,
co povídá mu as ta píseň sladká?
Chudák je doma; v okně stará matka
jak obyčejně punčochu zas plete,
na kamnech zpívá cosi, klubko dětí
si hraje v koutě — žena jizbu mete,
on vyspává po těžké noční práci,
tím horší, že již zná vše po paměti,
však o všem ví a na oko jen ztrácí
se v sladký spánek; chce se protáhnout,
v tom v zčernalý trám vrazí hlavou, bloud;
ne doma v posteli, je v krčmě posud
a bruče proklíná všech hudců osud,
a usne dál, jen skřítek provází
jej smíchem v nové dále obrazy.

Ten druhý s vojenskou tam čepicí
se ve snu točí v kole s holčicí,
to skřítek čtveračivý z klarinetu
mu v bok ji přižeh' v ňader bouřném vznětu,

ten ferina je pravý šotek pekla,
jím po tanci je každá holka vzteklá,
a tato, kterou v snu dal šumaři,
té rozkoš, zdraví dýchá ze tváří.
Co pořád jiným hrát? Též sobě jednou,
a v rej se fábory a sukně zvednou,
a skřítek chechtá se v ty frašné reje,
a chudák šumař se i ze sna směje.

Teď divný pavouk tam se vydral z basy,
je nemotorný, nemá ani křídel,
je dobrák upřímný a bez osidel;
jak chrobák těžkým letem pohrává si
kol zemdleného nosu šumařova
a podivná mu šeptá v ucho slova,
tak jako »Ještě jednu — v stoje poslední!
Jen hloub do zlata mého nahlédni,
tam jedině se v šírém světě pění
lék pro vše, pohova a zapomnění,
jen statečně si trochu přihni ke dnu!
Ať všecko praskne! Nuže ještě jednu!«
Tak z basy šotek pivním basem zpívá
a šumař usmívá se, hlavou kývá.

A v jiné tváři plný božský klid —
ten nechce tančit, snít a nechce pít,
ten netrápí se v žádné marné touze,
chce na chvilku si odpočinout pouze
bez citu, myšlenky a bez trampot,
jak brašna na zemi, jak balík not.
Tak sedli v kruh jak přepadlo je spaní.
Jak zaklejou, až ostrý paprsk ranní

je probudí, až vklouznou v nástroje
zas tlupy skřítků bavící je v snách!
Pak zas to znova začne, do boje
pro chleba kus, pro malé štěstí rodin.
Ó zaplaňte jim v azur, lesk a nach,
vy slední zbytky lehkokřídlých hodin!

II.

PRAŽSKÉ OBRÁZKY.

Stará Praha.

(Malíři V. Jansovi.)

Taká byla. Z prospektů Sadelera
v starých sbírkách, z pochmurné dřevorytby
v dómu Víta mluvila věky k srdcím
generac nových.

Čas jde Saturn, požírá vlastní děti,
nová božství: Potřeba, Nutnost zvaná,
— lepší posud nenajdeš pro ně jméno —
k slovu se hlásí.

Mizí stará zákoutí, staré chrámy,
tiché, mrtvé ulice velkopanské,
přes zeď bílou jediný kde se skláněl
ořech neb kaštan.

Mizí úzké uličky křivolaké
s štítů starých, barokních façadami,
kde jen chudá svítilna rudě kmitla
v pozdní krok chodce,

jenž se hlučným ohlasem tratil v dálce;
mizí ghetto mystické, před sabatem
v tíseň davů bludná kde světla tryskla
v synagog mřížích.

Mizí stará nábřeží, nová kynou,
fádní, prázdná, s moderních domů spleenem,
stromů není, ptactva z nich prchla duše
s šepotem korun.

V šťastné chvíli zázraky Minulosti
Tvůj chyť štětec, srovnal vše, zladil v souzvuk,
štíty, římsy, paláců heraldické
fresky a znaky.

Dnes když chodec zbloudilý noční chvílí
kráčí městem zkaženým novou dobou,
ani neví, netuší, co let vírem
ztratili vnuci.

Teprv doma listy Tvé probíraje
co vše ztratil, pochopí — vzdychne, usne,
pak sen z Tvojich obrazů jde mu hlavou
o staré Praze . . .

Praha v květu.

Moře zeleně a květu
od Žižkova ku Petřínu!
Jako zázrak jiných světů
leží Praha v strání klínu
Jak labutě mraky v letu
nad ní běží, tak že leží
v jasu chvíli, chvíli v stínu.

Rozeznáváš hlohu kytky,
sněžné kupy akacií,
v kaštanových květů zbytky
zlatý čilimník se vpíjí,
staré větve, mladé snítky,
stromy, keře v jasu, šeře
kol zdí květný věnec svijí.

Rudé střechy a zdi siné
smějí se v té směsi tónů,
jíž se stříbrem řeka vine
skrze zlaté páry clonu.
Chmurné báně, věže stinné
v slunci chvatem vzplanou zlatem,
výsknou ústy sterých zvonů!

S pohnutím zřím k Tobě, matko!
vnořen o Tvé slávě ve sny,
jak tu sníš, ach, žel jen krátko
trvají ty hody Vesny!
Byť i krátko, přec je sladko
zřít, jak svítí jas a žití,
na tvých vráskách úsměv plesný.

A jako v květ symbolicky
teď se šatíš, vidět v duchu,
kam jen dosáhne věk lidský,
v jiskření hlav, páží v ruchu,
v štěstí rozkvětu tě vždycky,
v písni ptačí, jež se tlačí
vítězně mi zevšad k sluchu!

Stará věštba.

»Až zapráská kdys forman bičem«
— dí Sibylinská zvěst —
»až sedlák půdu zkypří rýčem,
kde nyní Praha jest,
pak světa konec bude již« —
ó viz! ó slyš!

Z dob dětských tato zkazka zvoní
mi v ulekaný sluch;
a hlava v dlaň se v dumě kloní:
To nedá věčný Bůh!
Zřím v obzor staveb růsti rys —
ó slyš! ó viz!

Jsou úzké břehy Vltaviny
pro tebe, město měst,
ba noční když se vzepnou stíny,
jsou sestry samých hvězd
tvá světla! — Svrhni tíž,
ó viz! ó slyš!

Věk nový velké Praze vstává,
  Libušin splněn zjev,
jde bosonohá za ní Sláva
  jak Saladinův lev;
co potkanů jí zrádných hryz? —
    ó slyš! ó viz!

Zní slavně zvony z chrámu Víta
  jak hrudi české vzdech,
a Bruncvíkova zbraň kde skryta,
  tam posud stojí Čech!
Vltava zpívá v noční tiš —
    ó viz! ó slyš!

A slza do očí se vkrádá,
  kde dumá Vyšehrad,
kde velikých spí mrtvých řada
  sta živých musí vstát!
Lev střese s hřívy mrzký hmyz —
    ó slyš! ó viz!

Ty zmizet, matko, ze povrchu,
  pak zmizí také Čech!
Nuž mělničiny na to sprchu
  a starých věšteb nech!
Jaké jsi matky synem, víš!
    Ó viz, ó slyš!

Ulice.

Ať o polednách vozů hlukem hřmíte,
ať v dálku večer se jak hroby tmíte,
ať slunce žeh či luny matné lesky
vám v dlažbu kladou světlé arabesky,
ať vítr řinčí okny, svítilnami,
ať pusté ticho roztáhne se vámi,
jež stráže krok neb hovor chodce ruší,
vy, ulice, vždy jednu máte duši,
již miluji ve sterých zjevů masce!
Vy shonu, vřavě, nenávisti, lásce
a snahám těch, již v domech vašich bydlí,
ať s pouty na rukách, ať v duši s křídly,
jste zrcadlo vždy nové a vždy věrné.
Já miluji ty vaše domy černé
a zasmušilé, po nichž vlhkost kane,
já chodníky též rád mám vyšlapané,
kde přes kolesa sterých kar a vozů
a kroky tisíců a ve hlomozu
se chytá tráva mladičká a svěží.
Já miluji vás s konturami věží
na obzoru, jenž mraků vrstvou žíhán.
A často znaven prací, nudou stíhán

se vrhnu ve hlučící vaše moře,
kde radost, úzkost, naděj, vzruch a hoře
se vlní v jedné bezstarostné směsi.
Vy ulice mi nahradíte lesy
i hukot oceanu, neb z vás svítí
vře, volá ono, po němž práhnu, žití.

Přípitek Mikuláši Alešovi.

Též jsem noční tulák býval,
Mikuláši!
Na staré se štíty díval,
jak tam straší,
v plášť se schoulil, neškub' rtoma,
rád, když byl jsem doma.

Teď, co sgrafita a freska
Tvoje, mistře,
sem tam hledí v srdce česká,
jde se bystře,
jsem jak doma v noční chvíli,
dojít, nemám píli.

Hetmani a bojovníci,
markytánky,
rázné hlavy smědých lící
pod copánky,
králů starých staré znaky
klidem zjasní zraky.

Kus té naší epopeje
srdce svírá,
síla nová v hruď se leje,
stará víra:
jak ti na zdích malováni,
zas my budem páni!

Vše to hraje, vše to zraje
ve Tvém štětci,
rušné město, tiché kraje
buďte svědci!
Připijme té slávě naší,
bratře Mikuláši!

Cestou přes náměstí Staroměstské.

My v samých divech žijem. — Nevíme to;
my zvykli tomu již. — Však časem srdce
se ozve přec na těchto svatých místech.
Tu radnice jest, na ní starý orloj
a hodin úderem zříš apoštoly,
smrt kývá hlavou, lichvář škube měšcem
a Kristus žehná z branky dnes i zítra
a kohout kokrhá a vše jde dále,
by za hodinu zjevilo se opět.

Pár dobrých venkovanů vždy se najde,
již naivně na tuto hledí scénu,
a sotva apoštol když slední zašel,
si oddechnou a myslí ve svém nitru:
»Zas můžem klidně domů jíti, posud
je stará Praha vším, co byla otcům.«

Sta upomínek dávných k duši mluví.
Kdo míjí radnici dnes, nevzpomene
těch bouří, které před věky zde hřměly.

Leč každý, kdo je zná, ten vidí posud,
jak stéká pode vraty u radnice
pruh krve mistra Jana Želivského . . .

Pár kroků dál . . . nechť kol se mění doby,
ta dlažba nezmění se, popraviště
kde stálo Budovce i Jesenského,
dál moru sloup s obrazem svaté Panny
a starý Týn s dvojicí svojich věží.

Zříš posud zlatý kalich ve výklenku,
ač dávno zmizel rouhavou srván pěstí,
zříš stará podloubí, zříš Mikulášských
tvar věží týčiti se v chmurné šero
a pohnut cítíš: Jediná jest Praha!

A v starém orloji to opět cinká,
svůj boháč ždímá měšec a smrt kývá
a dál se valí nový, silný život.

Housle.

(Památce Josefa Gabriela.)

Kdys tichou ulicí v odlehlé čtvrti spící
mne denně povinnost vždy v stejný vedla čas;
z malého domku vždy jsem slyšel žalující
a chvějný houslí tón dnes jako včera zas.

Vždy jedním nápěvem se chvěly struny tyto,
půl jako modlitba a půl jak úsměv mdlý,
jak chtěly říci by: Nám života je líto,
jenž — lupen v jeseni — co nejdřív pro vždy stlí.

Když slunce svítilo, tu rozlétla se z kořen
půl okna, ve kterém jsem zhledl obličej,
byl bledý, vyzáblý a dlouhou bídou zmořen;
to jistě hudec byl, jenž hrát měl obyčej.

Když mlha napadla a do ulice trávy
se snesl vlhavý šer jiter podzimních,
tu oknem zavřeným zněl žalněi nápěv lkavý,
jak housle tušily by chladno, led a sníh.

Jak housle pohřbily by v sobě všecky vůně:
od staré vedle zdi šeříku sladký dech
i akacií květ, jak perly na koruně
jenž stromů míhá se a splývá ve hroznech.

A s květy lesk a svit, jenž vůbec vkrást se může
v tu pustou, odlehlou a spící ulici,
kde starou legendou jsou plnokvěté růže
a dětskou báchorkou pějící slavíci:

To všecko v houslích těch se chvělo, vřelo, znělo,
půl jako modlitba a půl jak úsměv mdlý
a tělo houslisty víc při tom hubenělo
a oko plálo víc, jak list, než pro vždy stlí.

Pak jednou na jaře se splnil jeho osud
a hudce vynesli, kam všecko žene čas;
však zázrak podivný! Jdu ulicí a posud
těch houslí kvílivý a chvějný slyším hlas.

Zní pustou ulicí, kde rostla tráva spora,
z vlhkého průjezdu a z oprýskaných vrat
a chví se podél zdí a navrací se shora,
jak táh' by od řeky a stinných od zahrad.

Jak tajil v sobě by zas všecky známé vůně
od staré vedle zdi šeříku sladký dech,
i akacií květ, jak perly na koruně
jenž stromů míhá se a splývá ve hroznech.

Neb tak je veliká ta síla melodie,
že hmotu necitnou a tvrdou proniká,
jak zřídlo Mojžíše se jednou v kámen skryje,
by perlou roztála ve hrdle slavíka.

Ó hudče neznámý, to těchou být ti může,
tvá píseň posud zní tou pustou ulicí,
v ní žárem dýchají ty, jichž jsi neznal, růže,
v ní hvězdy sálají, v ní pějí slavíci.

U kašny.

To starý palác byl z dob rokoka;
teď sprostý činžák to, dům průchodicí.
Na dvoře jeho tichém zpívající
ční mramorová kašna hluboká.
Ve výklenku se tají sousoší,
jež ptactvo s časem pustoší.
I rázem padne tobě do oka,
kde škeble věčnou rosena je vlahou,
kde nářek zní a vzdech,
faun starý, který drží nymfu nahou
v svých ramenech.

Zřím v minulost, ký hovor, smích a ruch
se ozýval tu kdysi po schodišti,
tu frak se tmí, tam uniforma blýští
a parfumy je plný kolem vzduch,
tu kavalír, jsa dvorným rytířem,
se kloní k dámě, která vějířem
ho odhnala jak roj dotěrných much;
však úsměv tlumen oka žárnou vlahou
dí: Žiješ v mojich snech,
faun starý, který drží nymfu nahou
v svých ramenech.

Dnes ovšem jinak Sotva podvečer
plyn křivolakých uliček tmou šlehne,
sem s džbány, putnami se děvčat sběhne
dost hezkých služek, nižší třídy dcer,
a voda zvoní klidně v nádoby
a prchá čas a různé osoby
se vystřídají tady v mlžný šer.
Tu klep se vine anekdoty drahou,
tu vtip raketou šleh', —
faun starý, který drží nymfu nahou
v svých ramenech.

Tam naproti, kde okny kmitá zář,
se mladý klerik ob čas s knihou zjeví,
však brzy dívčí zaplaší ho zjevy
od fontánu zpět v chladný seminář.
Však brzy k oknu se zas potácí
a roztržitě listy obrací,
až vypadne mu z ruky breviář;
byť objal nebe vědou, vírou, snahou,
vždy v hrudi plá mu žeh, —
faun starý, který drží nymfu nahou
v svých ramenech.

Je tma a noc, kol kašny pusto jest
a fontán stále zpívá, stále zvoní,
sta stínů po zdech vlhavých se honí,
na vlnách pluje odlesk tichých hvězd.
Kdes kroky ještě temně dunící
se pustou, tichou ozvou ulicí
na křižovatce u ztracených cest.

*

A piják mučen v půlnoc trapnou žáhou
na stupeň kašny leh',
faun starý — žel nedrží nymfu nahou
v svých ramenech.

Z Ghetta.

To v parném bylo odpoledni léta,
kdy do uliček zabloudil jsem Ghetta,
v síť křivolakou nachýlených domů
a špinavých, kam hukem dálných hromů
zněl vozů hlomoz, tlumen křikem dětí.
Zde v směsi odpadků a rumů, smetí
jsem viděl v shluku, povyku a křiku,
jak uštvanou výsměšky uličníků
se potáceti ženu. Obraz děsný!
Ve žluté tváři slední zbytky Vesny
se ztrácely pod špíny husté šeří,
ve vlasech rozcuchaných množství peří,
šat záplata a chůze vrávoravá.
A výsměch výrostků kol neustává.
Proč smáli se, já zvědav byl a blíže
jsem přihlédnul a poznal, svatá tíže,
tíž mateřství pod clonou vetchých cárů,
že tak ji zhnětla, zbavila všech tvarů,
že mohla v laciný být posměch luze,
a v tom, co v žití nejsvětější, k hrůze.
V dům starý vešla provázena skřekem.
A já jsem v duši splakal nad člověkem
a ono místo písma šlo mi hlavou,
kde člověk korunován ctí a slávou

jest málo menší andělů tvých, Pane!
Taj nevystihlý sfingy nezbádané
mne schvátil a já snil, jak z také ženy,
jíž mnohý surový šklеb ve tvář hodil,
v čas, celý svět kdy v tmu byl pohroužený,
jak zoře jitra — Spinoza se zrodil.

Jeptišky.

Ranního vzduchu zlatou ve záplavu
se noří chlumy za městem, jenž vinou
se v modrou dálku. Náhle v svěží trávu,
kde zahýbá se cesta v klenbu stinnou
malého lesíka, ve zlaté světlo
jak bílých holubů se stádo slétlo.

A stádo pomalu se rovná v řadu;
blíž přihlédnu se z okna svého chýle,
to jeptišky jdou ve klášterním sadu,
ti holubi jsou plachetky jich bílé.
Tak, co já denně zasedám k své práci,
jich průvod v lesík den co den se ztrácí.

Tu knihu ihned odkládám i péro,
zřím za nimi, jak v řadě zvolna táhnou,
jak v mladých bříz se tratí světlé šero,
jak mnohé pro květ u cesty se nahnou
a poslední když z průvodu se ztratí,
sám nevím proč, u okna musím státi.

Pod nimi Praha leží, v ranním vzduchu
sta zvonů v pozdrav jitru rozhoupáno,
sta vozů burácí tam v shonu, ruchu,
sta kladiv, strojů v dílnách rozpoutáno,
jak výheň jedna město vře a bouří
a tmí se zvolna v komínů sta kouři.

Zde dále, za ním jenom málo honů,
se ztrácí v zeleň tichých sester asyl,
sem z daleka zní vážný hlahol zvonů,
to poslední, co, když vše člověk zkazil,
zní svátkem v nitro, v života vír všední,
a volá k duši: Zvedni křídlo, zvedni!

Zde v mladých stromů kruhu mír vlá svěží,
zde ještě perly blýskají se travou.
Jak obrovský zmok město kolem leží,
tam sahá ohonem a tam již hlavou
a z tlamy chrlí dýmu val a plamen,
vše zdrtit chce ve objetí svých ramen.

V něm život, jenž se rouhá každé síle,
v něm vřava, v níž se ztopí srdce rádo.
Co proti němu ty plachetky bílé,
v háj mizící vždy holubí jak stádo?
Tam ovšem klid a pokoj — ale tady
vře skutečnost a v ní náš život mladý.

V ten kotel, v kterém míchá alchymista
budoucnost, čím jsou holubic těch křídla,
jichž rozlet na pouť mystickou se chystá,
kde věčná láska otvírá svá zřídla

ku andělů a hvězd jásavé písni,
kde života kal duši nepotřísní?

A v myšlenkách u okna dlouho stoje
zřím starý problem v nové opět masce,
cos v mír mne láká, cos v života boje,
cos k rozkoši, cos k čisté boží lásce:
To všecko plachetky ty způsobily,
jež v trávu padly, holubů roj bílý.

Své epopeje bohatýrskou sloku
dál město zpívá v ruchu, křiku, vřavě,
a za ním dále několik jen kroků
se spřádá tichá báseň v svěží trávě,
já nad oběma stojím s myslí šerou
a ptám se, kterou vtělit v skutek, kterou?

A slyším z ulic vozy hřmíti v shonu
a z řeky pokřik z parníků a vorů
a v dílen hlomoz vpadá hlahol zvonů
a slyším píseň modlitby a vzdoru
a holubů roj, když se zpátky vrací
po vršku stezkou — vracím se k své práci.

Koledníci.

Od chaty k paláci vesele
jdou čeští koledníci,
dnes úsměvu paprsk na čele
a zítra — slzu v líci.

Jdou rok co rok, ať mráz, ať sníh,
vždy s touže písní chodí,
v té důvěře vždy, že v časech zlých
se lidstvu spasitel zrodí.

Ty, lhostejně jenž se ubíráš kol,
což neslyšíš — píseň to česká,
v ní starý ten dávný, utkvělý bol
zněl před věky jako zní dneska.

Ne koledníků ubohá tvář,
to české slovo tě prosí
a z něho se line betlémská zář,
až slzou oko se rosí!

Ó chtěl bych, by svět je poslouchat moh'!
Kdy nám se spasitel zrodí?
Kam pohlédneš, kámen a pichlavý hloh —
a národ — žebrotou chodí

Staveniště.

I.

Dům starý bourají; už místy
je střecha dole, azur čistý
se dívá v šerých jizeb klín,
nad nimi mraky v letu stanou,
na tapetu zří malovanou,
tu skvrnitou, tam potrhanou
a vrhají tam černý stín.

Jak po požáru stěny holé
ční k nebi, obrazy s nich dole,
směs rumu v dveřích veliká
jen stále roste pod ranami,
pod nimiž chví se oken rámy
i prohnilé již stropu trámy,
jež rve a trhá motyka.

Strom sousedního sadu dívá
se zvědav sem a hlavou kývá,
pták polekán sem zaletí;
strom vzdychne: »Co se tu vše stalo!«
Pták: »Tady se kdys milovalo!«
A vítr: »Věru jak to málo,
co trvá v lidské paměti!«

A křik a hlomoz dále hlučí,
sta motyk tu a kladiv zvučí
a seker pád a pily hvizd
a lidských bludů, lidské práce,
snů, vášní, bojů, resignace
se hroutí jedna dekorace
a z knihy města rve se list.

Zda z těch, již pracují tu v potu,
kdos jedinou jen pojme notu
té dozpívané písně zde?
Dav hlučí dále, kol se rojí
a mechanicky, kola v stroji,
za prací svojí v léta znoji
bez myšlenky jak ve snách jde.

A přece za tím oknem tady
zřel často k hvězdám snílek mladý,
tam sladký lampy hořel svit,
a vedle v jizbě dívka dlela,
ve zlatých vlasech ukláněla
za květináčem úběl čela
na jehly jednotvárný kmit.

Co výbojných snů, touhy sladké,
jak dlouhé boje, štěstí krátké
zde choval tento starý dům,
v němž schodiště, práh, stěna holá
jsou románu jen kapitola,
jenž nedožit, jen vyčten zpola,
se rozpadává v prach a rum.

A brzy nových trámů řada
na obrovitou síť se spřádá
a brzy v obzor mlhavý,
jejž kouř a dusná pára kryjí,
pro chmurnou žití poesii
se nové jeviště tu sbíjí,
a herci — ti se dostaví.

A nový shon a práce nová
a hlasný pláč, bol beze slova
v dům nový budou slavit vjezd.
A pak se zavrou okna, dvéře,
a co se bude hráti v šeře,
jen tuší, kdo se tudy béře
kol spících domů v záři hvězd.

II.

Nové stavby, nové domy rostou a se tyčí,
v každé ještě nová duma budoucnosti klíčí.
Staré stavby, staré domy tratí se a mizí,
ať si mizí, nechť krov náš byl, duch však byl v nich cizí!

Vesele mi při všech stavbách v motyk, háků ruchu,
číš svou novým stavbám zvedám, novému v nich duchu!
Naším bude, z našich pěstí, z našich srdcí vstává,
nad novým se bude vznášet stará česká sláva!

Patinu dá střechám, věžím, prodchne všecky kouty,
a vnuk nesmí v nové Praze starými třást pouty!
Tak mi vzrůstej, tak mi tryskej, nová Praho, k nebi,
jen buď naše, jiného víc není zapotřebí!

Na Bertramce.

Kam křídla andělů se chýlí v letu
a kde zavadí o stromy a keře,
tam vzplane haluz v bílém, rudém květu,
tam najdeš hnízda ve haluzí šeře,
z těch vůně se a z oněch píseň line
a z obou štěstí v lidstva stezky stinné.

Co hnizd tu visí po keřích a sadech!
Co květů bují podle cesty všude!
Co písní kol se v perel vodopádech,
co vůně řine i kol chaty chudé! —
Žel, vůně s květy s pestré země řízy
a písně s ptáky v podjeseni zmizí.

I zželelo se Bohu, že je krátké
to štěstí z hnizd a květů jako vesna,
tož hnízda jiná stvořil, odkud sladké
se perlí písně, jásot, hudba plesná,
zkad vůně dýše věčně stejná, svěží:
ta hnízda rovněž u cest lidských leží

To místa svatá, genius v nichž prodlí
v své tvůrčí práci, z těchto hnizd se řine
proud věčné hudby, v níž se lidstvo modlí.
proud vůně, která s vesnou nezahyne:
To cítím vždy, když v jarní písni ptačí
se ku Bertramce procházka má stáčí.

Pražské zvony.

Ze sta věží staré zvony hřímají.
V hloubi hrdin legiony dřímají.
Nevzbudí zvon staré reky, krále,
vnuk jde za své doby cílem dále,
nová žezla starých rabů děti třímají.

Ze sta věží rány zvonů lítají;
do všednosti prachu, shonu kmitají
se jich tóny v triumfalném hlasu,
zdá se, duchové že starých časů
s novými se těsném ve objetí chytají . . .

Vyhlídka.

Vše shledáno a smluveno. Již zítra
snad bude svatba. Jak se ten čas vleče!
Však věru, co tu shonu, trudu, péče,
než píseň štěstí, skřivan, vzletí z nitra.

Sám obstaral vše do poslední nitě,
sám zavěsil vše a vše rozestavil
ve strachu, by ni prášek neunavil
to drahé, smavé, nepraktické dítě.

Pak hrdě řek' jí: »Konečně jsme doma!«
A přátel, hostí když se povyk ztratil,
po krátké parkem procházce se vrátil
a lehce dotk' se její vlásků rtoma.

A pravil: »Pojď si přece prohlédnouti,
co pro tebe tu všecko uchystáno!«
A v smíchu ona řekla: »Chceš-li, ano.«
A řadou pokojů se dali poutí.

Tu salon, jídelna tam, vše tak vlídné,
krok tlumen koberci i po pavlači,
zde budoir a za ním ještě sladší
kout lásce schystán, tiché hnízdo klidné.

Zde cesty cíl. Jak ptáče zapadává
po vyzpívané písni do obilí,
tak jejich život v tento kout se chýlí,
kam v blahu klesne vedle hlavy hlava.

A sladkou ňader hledě ztišit muku
a rozptýliti vyhlídkou on tiše
ji k oknu veď. — Hle, jasmín vzduchem dýše
a v křoví jásá pták! Tisk' její ruku.

Noc byla tmavá, hvězdná však a vlahá.
Proč zachvěli se oba děsem náhlým?
Proč s vytřeštěným zrakem, vzdechem táhlým
si padli v náruč, jakby svého blaha

se chtěli zjistit, přitisknout je k hrudi,
je umačkat, by neprchlo jim v dálku?
Co zavinilo tuto citů válku?
Co v nejsladší mžik života je trudí?

Hle, naproti jich oknu a vstříc právě
jich postelím se děsný kolos zdvihá,
v nesčetných oknech rudá zář se míhá,
jak oči v hlavě zmoka plane žhavě

To stavení jest vysoké a šeré,
jak balvan vražen v květné města sady;
stráž ve dne, v noci rozstavena všady,
svit charý oken mřížemi se dere.

Za nimi občas oholená hlava
a obličej tak vyzáblý a žlutý,
v němž výtky hlod a svědomí hlas krutý,
Memento děsné v lidskou velkost, vstává.

A v povel vojska řetězů třesk v uchu
zní stále stejně v noci jako ve dne
a ruce chytají ty mříže bědné,
a kvil a lání zní z Gehenny duchů.

A v noci rázem vzplanou okna žhavě
jak oči zmoka, na kořist jenž číhá;
a příšera ta, — hrůzo! — ta se zdvíhá
jim v oknech proti postelím jich právě.

Jak možno, pod nimi že šeřík kvete?
Jak možno, v noci že tu slavík zpívá?
Ta potvora se stem svých očí dívá,
v ples ptactva zvoní řetězy vždy kleté.

Jak možno, aby líbali se tady?
Jak možno, aby tiskli k ústům ústa?
Nechť žalusie spadne clona hustá,
ta okna trestnice, ta vidí všady.

Ta svítí jako hvězdy zatracené
a prokleté ložnice vonným šerem.
Jim zdát se bude, děsným nad kraterem
že mladičké to hnízdo jich se klene.

Že v lásky ples jak děsné »Veto!« vstane
a objeví ve rámci černých mříží
v té chvíli, kdy se ret ku retu blíží,
se děsný profil hlavy ostříhané.

Květná neděle v městě.

(Otokaru Mokrému.)

Je ráno. Obvyklý ruch nezalehnul
v šer ulic, v domů zachmuřených řad,
jen kradmo jitra slabý paprsk vběhnul
a po římsách se tiše k oknům krad'.
Ten jistě neprobudí pozdní spáče,
jak ťuká si na okna zkalená,
s ním rozumí si pouze šedé ptáče
a řeknou si: Jak vesna vzdálená
že cosi z polí, z dálných lesů táhne,
čím kypří zem a vzduch tak divně vláhne

A mha se zvolna sráží v hustou clonu,
jež římsy, štíty, střechy pochová
a po chodnících tančí v bystrém honu
se šumnou zvěstí prška dubnová;
jí vyhýbá se mrzut chodec ranní,
jenž z nutnosti práh domu opouští,
však v té zní rovněž cos jak pousmání,
jak paprsk, který vniká do houští,
a každá krůpěj vírná tvoříc kola
»Jde se mnou vesna, probuďte se!« volá.

U kostelů jsou otevřená vrata
a jimi padá v tichou ulici
na šedé schodiště svic záře zlatá.
Zvuk varhan, jindy tesknĕ kvílící,
cos jásavého tají v slavné notě.
Ó kouzlo jara, všecko pronikáš,
tebou se hlásí věčný život v hmotě,
i srdce zvonů ty se dotýkáš,
zda dotkneš srdcí žen se aspoň v taji,
jež kočičky na stupních prodávají?

Na místě palem, které stlali v cestu
kdys Kristu zástupové hlučící,
pár proutků z vrbin šedivého klestu,
svázaných líkem v prostou kytici,
kde ve kočiček stříbro tklivou něhu
si žlutý kvítek mochny ukrývá,
neb sněženka, jež vzrostla v stopách sněhu,
se v slzách mroucí zimy usmívá:
To severu jsou palmy prosté, chudé,
zda s nimi jara požehnání bude?

Zda s nimi vrátí se mír v jizby šeré,
tvůj úsměv jeden, vesno spanilá?
Zda ruka, jež je třesoucí se bere,
zná symbol, v němž se pravda ukryla?
Zda říše zla se přece jednou zhroutí?
Ó v jaké vážné dumy vybízí
to zelenavé, stříbrem zkvetlé proutí,
ženoucí chvatem jarní do mízy
a hlásající, ač mu život zmařen,
ples máje v chvějících se rukách stařen?

A dojat necítím van větru více,
ni pršky šleh, zřím olšin rokytí,
kam podél řeky zkvetlé do vrbice
se chudé ptačí hnízdo zachytí,
zřím tichý kraj, jenž v tuše jara dřímá,
půl sluncem vyzlacen a polo v mhách,
v chorálu varhan, jenž teď slavně hřímá,
též po kvetoucích sahám kočičkách,
a jak z nich vane jara zvěst a záře,
je odnáším v svou jizbu samotáře

Vy první chudé šperky z lemu řízy,
do které vesna zemi obléká,
ó vlijte aspoň tolik svěží mízy
ve hluku města v srdce básníka!
By, kdykoliv zrak zvedne roztržitý
a za obrazem uzří schnouti vás,
zdroj těchy cítil v hloubi duše skrytý
a skřivánkovy písně sladký hlas,
by sílu v boj měl, k bídě soucit pravý,
a v škleb a hanu — úsměv shovívavý!

Slavík v městě.

Po denním hlomozu a shonu,
když město usne, obr mdlý,
na jednom starém na balkonu,
kdy v ulicích jen stíny dlí,

ve oleandrů tmavé šeři
slyš, náhle slavík ozve se
tak stejně, jako v rodném keři
kdys dělával to po lese.

Tu starý dům a oprýskaný,
pln rokokových arabesk,
jenž celý den ční zadumaný
v hluk chodců, dětí shon a vřesk

se usmívat zdá, celý změněn
při hlasné písni slavíka,
jíž pohár brillianty zpěněn
jak šumné víno přetýká.

A slavík volá, jásá, tluče,
to povzdech, výskot je a kvil
a každý, kdo kol spěchá ruče,
hle, v údivu se zastavil.

Zří chodec v pustých ulic šero,
kde ku domu se chýlí dům,
a v každý padá perel stero
a celý liják plesných dum.

A jakby lákán touto písní
i měsíc, nebe samotář,
se náhle prodral mlhy tísní
a na štíty svou rozlil zář.

A chodec stane v noční tiši,
kol vůně, klid a samota,
a do snů jemu hvozdy dýší,
kde slavík rovněž klokotá.

Zří rodný kraj v té písně ruchu,
cíp lesa s velkou pasekou,
nad jejímž koncem, roven duchu,
se měsíc plouží nad řekou;

zří starý mlýn nad šedým jezem,
jak zní ten nápěv podivný,
i černým pol zarostlý bezem
krov pohostinné myslivny;

zří laní stádo ve oboře
a rosou pažit zperlený,
a rozšuměné hvozdů moře
a kapraď a mech zelený;

zří krátce báj tu lesa celou,
báj mládí, které ztratil teď,
a neví, v ulici že ztmělou
zří, ku zdi kde se tlačí zeď.

O zpívej, ptáku! Ve tvém zpěvu
duch necítí víc tíž svých pout,
v tvé písni shonu na úlevu
zbyl z ráje mládí svěží kout.

Ó zpívej, vykřič duši svoji
ve zpěvu ztav ji růžence,
pěj, rozkoš kde svůj pohár strojí,
pěj v tichou jizbu učence!

Však nejvíc zpívej milujícím,
již líbají se v svitu hvězd,
a básnikům v zdech města snícím,
neb osud tvůj i jejich jest.

Betlém.

Dělnické domky na zelené stráni
se chytly svorně dvojnásobnou řadou,
jak v amfitheatru se šik jich sklání,
jak stupně pod sebe se dolů kladou.

Sem vřava a shon města nedoléhá,
ty hluku jeho poslední jsou hrází;
za nimi bezu vůně, hlohu něha,
i továren kouř pod nimi se plazí.

Byl máj a neděle, kdy jednou dolem
krok můj se stáčel v kvetoucích niv scestí,
kdy příroda se zdá být velkým stolem,
kde každý pít můž' naděj, vzruch a štěstí.

V blankytu jásal skřivan z plna hrdla,
a v roklích dýchal šeřík přes noc zkvetlý,
i u cihelny, tam kde země ztvrdla
pod krokem chodců, travin plál pruh světlý.

A schůdky v skalnou půdu vytesané
se ztrácely pod živým keřů plotem,
nad zahrádky, kde jabloň v květu plane,
se střechy pozvedaly s štítů hrotem.

Dělnické domky pěkně vedle sebe
jak sýkorky na telegrafním drátu,
výš nad městem blíž oblaků a nebe
vždy poslední a první v slunce zlatu!

Klid nedělní je opanoval všecky,
do oken otevřených proudem světlo
se hrnulo, sem tam zněl povyk dětský
od zahrad, kde vše vonělo a kvetlo.

Do okna z okna leda soused starý
se skláněl s číslem novin k sousedovi,
u studny dál, jak v moři zlaté páry,
hoch k dívce mluvil stlumenými slovy.

Na prahu usedla si, v ruce šití
a na rtu tichou píseň mnohá žena,
v dál ob čas, město kde se tmí a svítí
jak přelud, dívala se zamyšlena.

Klid všady, mír, že musí říci každý:
Zde bydlí štěstí, zde jest eden sladký!
Co v zátiší tom válek hluk a vraždy,
stran vření, zápasy a divé zmatky?

Co kletba, která utlačené stíhá,
již darmo třesou pouty ve svém vzdoru
a jejichž msta jak strašidlo se zdvihá
s pochodní vzpoury v pěsti na obzoru?

Co továren hluk a vzduch jejich těsný,
kde klíčí choroby jak v pařeništi,
kde záští tajné vře na vichr běsný,
než rozpoutá se v blízké době příští?

Co křik: »Chcem chleba!« Zdvižené co pěstě?
Ó chudé domky, zatopené světlem
nad kráterem, jenž bouří dole v městě,
zda ironicky lid vás zove Betlém?

Ó chudé domky, na oko tak vlídné,
zda vskutku ve vás štěstí modré ptáče
v sen zpívá, mozolné když ruce klidné
se složí po práci pod hlavu spáče?

Což nelze bouř tu zažehnati láskou?
Což nelze docíliti shodou, smírem,
by radost vzplála obličeje vráskou,
by štěstí doma bylo v světě šírém?

By naděj plodným nebyla jen hostem
na římsách oken, by vnitř byla doma,
by práce veselá všech byla skvostem,
by žehnání, ne kletby chvěly rtoma?

Dělnické domky v zeleni a květu,
kol zatopené jarním, zlatým světlem,
ne zde, leč všady, vlasti jako světu,
ó buďte lepší budoucnosti Betlém!

Vzpomínka vánoční.

Jsme v chudé jizbě, která v změsici
střech tiskne svoji lomenici pros'ou,
však dobře známou hvězdám, měsíci,
sny zlaté pod ní v skráni pěvce rostou;
sem přišel před lety, byl chudý jun,
tam daleko svůj drahý domov nechal,
za vidinou, snem slávy v město spěchal. —
Ó příliš věřil v jásavý zvuk strun,
ó příliš idealem srdce spíjel,
teď místo lauru — trn do věnce svíjel,
teď sedí sám, noc tichá nad ním pne
své šeré stíny k bídě necitné.

Stůl pokryt verši, stohem papíru,
(zdi holé, nad ložem jen dívčí hlavinku
zříš smát se z rámku, v kvítí barvínku
a stužkách z plesu). Ó jak ve víru
je mnohý přečet', v pochvalu kýv' hlavou,
a mladík moh' to třeba zváti slávou,
však co těch mušek zlatokřídlých třeba,
než z křidélek jich jest jen — krajíc chleba!

Svět verši dobýt dnes je pošetilé;
být správním radou a kupóny stříhat,
na amateura hrát si z dlouhé chvíle,
v čas v divadle, na koncertech se míhat,
tak občas koupit něco na výstavě
a potají to dráž prodati židu,
svůj hladit břich a ignorovat bídu:
tak dojde k vážnosti se lehce, hravě,
a časopisy, lidské slávy stráž,
se dají v pokřik: »Ejhle mecenáš!«

Však najít někde v čtvrtém poschodí
při chudé lampě ubledlého hocha,
z těch jednoho, jichž moc se nerodí,
a dřív než shasne poesie trocha
pod bídy mrakem v jeho skráni mladé,
mu podat ruku a s ní pevný štít,
a větev, kam své hnízdo ptáče klade,
a tonoucímu spasnou lodí být,
ten talent najít v duši dítěte
a přízi snů na bohatý háv snovat —
vy raděj k hrdlu kabát upnete
a díte: Nevím, proč se exponovat!
A kdo jsou ještě lepší mezi vámi,
ti křičí: Student, zdali zkoušky má?
A nemá-li jich, ihned konec drámy,
ať třeba hlad a smrt mu zahřímá
na dvéře jizby, kde sny bohatý
nad uvadlými pláče poupaty.

Teď sedí sám, a štědrý večer jest,
na nebi planou miliony hvězd,

sníh chrupe pod nohou a přesladký
zvuk jeho vzbouzí staré pohádky,
o dětství, mladosti, o krásných dnech,
kdy žití máj spal ještě v pupenech. —

Kde bude večeřet, on neví ještě
a neptá se, však upomínek deště
se řinou jako hvězdné kaskády
do jeho dumy, jež se setmívá,
v snech, dítě posud, hledá náhrady,
a pero kleslo — on se usmívá . . .

Zří rodný kraj, je na venkově, doma,
zří zasněžené rysy polí, lad,
rampouchů plný okap je i sad,
a v písni vánoční on hýbá rtoma,
neb každá chýž se sněžnou beranicí
má v oknech světla, jesle za nimi,
má strůmky, s dary všechněm hojnými,
má slzu v oku a má úsměv v líci,
kol stolu matka miláčky své sčítá,
zde všichni jsou a zdraví pohromadě,
a chybí-li přec někdo v družné řadě,
to slza dí, jež na brvě se kmitá;
tam děti ručky roztahují schvatem
po ořechách, po jabkách, které v zlatém
se pyšní kožiše, po hraček směsi,
jichž vůně černé připomíná lesy;
tam krájí jabka a dle hvězdky jader
se různé tužby nesou z mladých ňader,
a dívky pantoflíček přehazují
přes hlavinky, jež hravy zvědavě
půl žertem a půl v studu záplavě

na vdavky myslí. Venku vytrubují,
slyš, dvanáctou, v to padl zvonů ples,
a v slavném tichu mlčí vše a slouchá,
stráň zadumaná, na obzoru les,
jen hvězdy z noci řasnatého roucha
se kloní k zemi a chví jedině
se na unylé vodní hladině;
a zvony zní, a na ples jejich celá
se zvedla ves a chvátá do kostela,
tu štěkne pes, tam ještě vrátka klapnou,
zní hovor na návsi a tichem cest,
a kam ty nohy unavené šlápnou,
tam klíčí v odvet sta drobounkých hvězd,
a nechť to fičí, u kostela vrat
si každý oddychne a vejde rád.

Tak bývalo a jest a bude vždycky,
a veliký ten dlouhý zápas lidský
se v posled rád vždy do snů dětství vrátí,
kde pohádka mu první cestu zlatí,
a pěvci končin všech a časů, řečí,
si poesii nevymyslí větší. —

A všecko to snil hoch ten sám a sám,
ó kolikráte ještě bude sníti,
než vlastní silou za pravdu dá vám,
že dobýt musí člověk sobě žití?
Když ovšem přijde se ku dráhy cíli,
tu lehce pak se krouží pěkná slova;
já prožil totéž všecko, a přec síly
bych sotva asi měl, to prožít znova . . .

U seminářské zahrady.

Kolikrát ptačí zpěv a v listí záře
mne překvapily chodce, samotáře
na Petříně, kde s vrchu rozkládá
se dolů seminářská zahrada.

Jak často modrou vídával jsem parou
za šedou, polo sesutou zdí starou,
tu keřem střemchy a tam šeříku
jít na procházku řadu kleriků.

Šli vážně, zvolna s nachýlenou hlavou,
tou svěží, jarní, nezdupanou travou,
jak stíny šli bez všeho hovoru
ve stínu mladých bříz a javorů.

Jak zakleté a ztracené již mládí
tak zadumáni šli a sotva rádi,
a černou stuhou do zelena trav
se mísil v snivém světle jejich háv

Pod nimi v slunci Praha stověžatá.
Ve každém okně plála jiskra zlatá.
Jsem rozkoš, radost! Zpíval pták i keř,
jen miluj život a jen v lásku věř!

Za nimi patře v dál jsem náhle cítil,
jak podivný cit v duši mé se nítil,
cit ptáka, na volné jenž haluzi
zří, za mříží jak úpí soudruzi!

Hradčany při západu.

Ve smaragd starých stromů moře zlata
se lilo mezi věže, střechy, štíty,
jak jehly létaly kol dlouhé svity,
a v každém okně zlatá jiskra vzňata.

A barev bakchanálem vzpláti chvátá
ten obraz hradu, ztopen v jas a třpyty;
co mořem plamenů plá azur sytý,
noc v hlubině se valí černošatá.

A obraz Hradčan zářící a skvělý
jak fata morgana se ze tmy noří,
jak v staré slávy oživly by lesku.

Ó poutníku, jenž jdeš tu osamělý,
ten západ chvíli měj za novou zoři,
na chvíli ulev zoufalému stesku!

Motiv z Hradčan.

Kdys Hradčany jsem kráčel; na náměstí
jsem stanul, byla temná noc a parná.
Zář rudá svítilen jen chabě v scestí
se vkrádala a kašny jednotvárná
jen píseň zněla zpozdělému chodci
v té hluché, těžké, dusné letní noci.

V tom náhle stlumený řev zněl mi k uchu,
jak v poušti hýkla zvěř by zmírající,
a ticho zase, jen hodina duchů
se nesla v dálku s věží v město spící.
A zase řev ten ... chvěla se noc tmavá —
jak nádherný řev lva, jenž dokonává.

A ticho zas . . . To přelud, tak se kojím
a chci dál jíti, to se mi jen zdálo,
však znovu zase, trochu dál kde stojím,
to naposledy bolně zastenalo
od kašny, lev kde s rozdrcenou lebí
do půlnoční tmy bolestně se šklebí.

Vidění v chrámu sv. Víta.

U svatého Víta,
kameny kde skrytá
českých králů těla
dávno zpráchnivěla,
denně o půlnoci
tajuplnou mocí
víka s hrobů sletí
v divných stínů změti.

Ti jdou s hlavou holou
a ti s aureolou,
jiní v kápi mnichů
vzdychající v tichu,
v krunýřích a plátech,
z hermelínu šatech
a po boku s meči
před oltářem klečí.

Vojsko stínů bledé
svatý Václav vede,
v ruce, jež se třese,
korunu on nese,

k oltáři ji vznáší
v tryznu sudby naší,
toužebně ji vzpíná
k trůnu Hospodina.

České země světci
za ním jako svědci
modliteb a vzlyků
těchto stinných šiků,
které k nebi krouží,
mši co Václav slouží
o půlnoční chvíli
za český lid milý.

Prokop, Vojtěch, Jiří
čelo nad rytíři
povznášejí v slávě,
Karel v zlatohlavě,
zářný mezi mnichy
Husův stín ční tichý,
nade všemi v zbroji
slepý Vůdce stojí.

Tak se modlí denně,
v času stálé změně,
oko rosí vláhou
za českou zem drahou
oni pamětliví,
nač nemyslí živí
ve dne parném shonu,
s citem milionů

Konají zde v stínu,
lkají k Hospodinu,
lkáti nepřestanou,
pokud nezaplanou
jako okna v jase
ve prvotní kráse
síla s vzdoru bleskem
v každém srdci českém!

U svatého Jiří.

V troskách snící, odvěká basiliko,
často noha stanula u tvé brány;
s citem větší naděje k tobě nyní
lehčí se vrací.

Vidím, kterak s kamenem pne se kámen
dílem pilným piety pozdních vnuků,
zřím tvé věže, do dálky kterak svítí
za dómem Víta.

Cítím, jsi nám, vnukům, též zachráněná,
velký symbol ztajené síly české,
která nedá zahynout víře s láskou
ve srdcích dětí.

Buď mi zdráva! V prosince kalných mlhách
jako v žehu palného léta často
kolem tebe bloudíval v neklid štvaný,
zmítaný krok můj.

Ticho noci pražskými ulicemi
mávlo žezlem, dřímaly štíty, římsy,
v mlze spaly paláce starých rodů
v erbů svých plísni.

Obklíčeni zástupem lechů, vladyk,
rovněž zpupných, hamižných, vlády chtivých,
skrývajících pod krzny dýku vraždy
s úkladů jedy.

Zbožný, slabý Boleslav s rusým bratrem
škodolibým, Jaromír slepý, chorý,
útisk z Němec, malátný, chabý národ
s Vršovců hesly.

Matné stíny nesváru, dlouhých půtek,
které věky zdírají nitro lidstva,
v dnešek ještě symboly kárající
domácích sporů.

Vážné zjevy biskupů, svatých kněží:
chytrý Šebiř, rozvážný Tidag, Izzo,
tato světlá, stříbrná labuť, Kosma,
Herodot český.

Co se zatím plížila šerem zmije,
v patu národ uštknula, než se nadál,
zmije chtivá cizoty, které ňadra
nabídli vždycky

Tvoje děti, Libuše, věštko světlá!
Mohla pec by německé abatyše
o tom více vyprávět, kterou rozkop
Spitihněv kníže.

Z dálky temné Vltava pouze lkala,
matná světla chvěla se v kalné vodě,
co se snuly za nimi stíny světců
s Karlova mostu.

Však dvě věže, bílé to věže tvoje,
které zřely perutě věků táhnout
kol svých skrání, nadějí svétlou k nebi
kynuly k výši.

Proti tobě pod okap v dešti schoulen
stál jsem v dumách nejednou, patře k tobě,
chmurný svědku nejstarší minulosti
otců i dědů.

Před mým okem praskaly staré rakve
Přemyslovců, vstávaly mrtvé stíny,
dávné hroby vyvrhly kořist svoji
v chorálu zvuku:

»Zahynouti nám i budoucím nedej,
svatý kníže, vévodo české země!«
Kolem táhly veliké, zašlé stíny
knížat a reků.

Mnohá pěst se zvedala v hněvu marném,
vstával bratr naproti bratru svému,
ctižádosti ostruhou, loutkou zisku,
o vínek v boji.

Staré boje! Před zrakem vidím posud,
slepý kterak Jaromír lidem cestu
klestí sobě, za ruku Břetislava
davy jak vede!

Z chrámu zatím doznívá hymnus otců:
»Zahynouti nám i budoucím nedej!«
Slepec lidu uvádí čackého reka:
»Ejhle, váš kníže!«

Mluví dále rozhorlen v svatém ohni,
nezří, neví, podrážděn jeho řečí,
kterak oštěp Vršovec chystá v taji,
kterým jej zbodne.

Staré boje, bratr vždy proti bratru!
Tenkrát nemoh' pradávný chorál otců
zkrotit mysle zbouřené, ani láska
k společné vlasti.

Můž' to nyní po věcích? Oč dnes hůře!
Víš to nejlíp, prastará basiliko,
i vy stíny, které se po zdích šerých
plížíte s bázní!

»Zahynouti nám i budoucím nedej!«
zní to stejně od Víta kathedrály,
kněz to zpívá v neděli s lidem, nesa
rozžatou svíci.

V kapli tvoji kráčejí, svaté kníže!
Je zde víra s nadějí v obrat lepší?
S klidem patří chrliči, masky dómu,
v slavný ten průvod,

Jenž se ztrácí pod klenbou dýmu plnou,
kroků pár co naproti, basiliko,
v stínech dřímáš, nejstarších knížat hrobka
chmurná a sirá!

III.

TOUHY A VZKAZY.

Sochy na mostě Palackého.

Josefu Myslbekovi.

I.

Lumírova píseň.

Kde jsi, ó písni Lumírova?
Zkad ozýváš se po letech?
My pracně kroužíme jen slova,
však dědů kde jest silný dech?
Zda utkvěl aspoň v tomto vzduchu,
v té půdě, v burném kolem ruchu,
v tom kamení a v těchto zdech?

Ó jak se dějinami nesla,
tu mohutná, tu líbezná,
tu vedla meč, tu rádlo, vesla,
tu pracovná, tam vítězná,
a když zazněly těžké cepy,
v jich rytmus padla velkolepý,
s ní táhla volnost bezmezná.

Ji oráč zpíval za svým pluhem,
ji kovář notil buše v kov,
ji dělník vzdychal v jarmu tuhém,
vlaštovkou slétla v jizby krov,
a jako bzučná, zlatá včela
na dívčím rtu se smavá chvěla
a často zněla beze slov.

Jí třásly se i klenby lesů,
kde Perun ctěn i Svantovít,
a ve zbožnosti v stejném plesu
v chrám křesťanský hlas její vlít',
lkal: Tou osudů těžkou poutí
nám nedej, nedej zahynouti!
V ní perla srdce spala — cit.

Kam poděla se, s Bílé hory
když kleslo naše slunce v hrob?
V kvil babský otcův přešly vzdory
a z bohatýra stal se rob.
Zda leží na dně Vltavině,
zda v skály Vyšehradské klíně
spí němá jak my v tíži mdlob?

Zda jednou se k nám opět vrátí,
s ní volnost, vzlet a nadšení?
Ó pohleď, slunce právě zlatí
zjev luzný její — v kameni!
Vchod střeží k Libušinu městu,
co Lumír ukazuje cestu,
kde Vyšehrad sní v mlčení.

Ó mistře, jistě přešla tobě
v myšlenku hlavy, v srdce krev,
jak symbolicky k příští době
v ruch města hledí její zjev,
jak chtěl by říci: Život chvatem
nechť burácí, v něm ryzím zlatem
jak otcům vám znějj český zpěv!

II.

Věštba Libušina.

Z mlh se tyčí, do kterých smavá Zora
jako v plénky halívá spící město,
dřív než v nový života ruch a hlomoz
zbudí je slunce;

Z mlh se tyčí velebné kněžky postať,
štíhlá, útlá v cudné své bílé říze,
v šperku pouze na oblé ruce hraje
paprslek zlatý!

Tak ji viděl velebný, starý Kosma
nad své listy skláněje bílou bradu.
tak ji viděl, věštící velkost města
budoucím dobám.

Musa starých dotkla se v oné chvíli
retů kmeta, dojemné když psal verše
o »tom městě velikém, jehož sláva
k hvězdám až sahá!«

Tak's ji viděl kolosů tvůrče v snech svých,
jako přelud mihla se z bílé páry,
zrovna jako v myslích všech Čechů žije
kněžna i matka.

Tak's ji vztyčil na prahu nové doby
před tím mostem Učence, v dějin strže
jenž se spustil s pochodní světla, velký
národa Otec!

Davy! Davy! — Nesčetné budou davy
kol se bráti v hamižném shonu, v péči,
v hluku, víru, pachtění, jak to život
poroučí drsný.

Lidé nových ideí, nových směrů;
v shon jich lačný patřiti budeš stále,
velká kněžko, s poklidnou bohů tváří
v lesku své krásy

Budeš něma, mluvit však bude Krása,
která v tebe vtělena mistra dlátem,
paprsk světla z odvěké božství tváře
metati bude.

Pod tím němým heroldem luzných věků
vzrůstat bude mohutné, pyšné město,
jako velká vládkyně v křesle svojich
vrchů si hovíc.

Zdráva budiž královská, velká, slavná,
jak tě viděl s Libuší starý Kosma,
naše Praho! Pomoziž synů láska
věštby ty splnit!

III.

Ctirad a Šárka

Jak's je zaklel v balvany
vzácným uměním,
vazby jich jsou strhány
nočním mlčením.
K Šárce zvedá Ctirad skráň
v dálku napjav sluch,
Vyšehradská kde se stráň
v černý tyčí vzduch.

— Neslyšíš třesk temných ran?
Zda to duní hrom?
Perun jede z noci bran,
v skály hřmí i strom?
Nikoli, spí město kol,
bledý měsíc sní,
Vltava svůj šumí bol
a kvil její zní.

Vidíš? — Raděj nehleď tam,
raděj v můj patř klín.
Pověz, udeřit v roh mám?
ptá se druhý stín.

Co zřím, nelze chápati,
v žilách stydne krev,
hlava třeští v závrati,
srdcem bouří hněv.

Rozumím již ranám těm . . .
Kéž lze věčně spát!
Pro vždy být již kamenem;
slyšíš, Vyšehrad,
Vyšehrad si boří vnuk
rázem kladiv svých,
skálu tříští divý tluk
hromů moderních.

Líp nám bylo, příteli,
v šerém pravěku,
my jen velkost viděli
klíčit v člověku.
Tuto chátru nezleká,
před čímž chvěl se děd,
nenajdeš v nich člověka,
ani srdcí sled.

Vše, co posvětila báj
luzným tajemstvím,
ziskuchtivá zprzní láj
hloupým vtipem svým;
kácí jen a netvoří,
vrtá v hrudi skal,
pro silnici rozboří,
co duch věků stkal.

Ranám těm již rozumíš?
Jak by v moji hruď
padaly, jich cítím tíž,
kámen, sestro, buď!
Bozi, zda ty bídáky
stud jme konečně,
bořit dědů zázraky,
zřít v to netečně!

Nač jen dláto mistrovo
z žuly zvedlo nás?
Dílo zkázy hotovo,
slyš ten hromný hlas!
Za skalou se shroutí též
svatý Vyšehrad,
v hmoty sen se vrátit spěš,
věř, jsem balvan rád.

IV.

Záboj i Slávoj.

Tak vyšli spolu ze stínu pralesů,
kde v tříšti divé olbřímích záseků
krev černá Němců usýchala
v hodokvas havranů krákajících.

Tak vyšli spolu. Zemdleni řeží zlou,
druh tiskl druha v bratrské objetí,
co na zbrocených krví čelech
vítězství zpívalo plesnou píseň:

»Svůj pohled zjasni ztemnělý ve slzách,
ó Matko! Zahnán, zkrušen jest starý vrah,
Tvém na prahu jest zlý zmok ubit,
pod mlatem svíjí se v slední křeči.

Je naše sláva! Naše je vítězství!
Ne, naše není! Tvojím jest, Vlasti má!
Ne Tvojím, ale jesti bohů
nad mraky sídlících, věkožízných . . .

Ti v paže naše vdechnuli síly vzdor,
ti v očích našich rozžehli plameny,
že jeden písní, druhý mlatem
zburcoval z dřímoty chabá srdce.

Jest zahnán, zkrušen odvěký úkladník,
v svá vlastní v hvozdech zaplet' se osidla,
ční z naloupených zbraní hora
v zdeptaných záseků černé tříšti.

Teď vzplaňte ohně od chlumu ke chlumu
v kraj širý rudým štěkněte jazykem:
Je naše sláva, naše věnce!
Dalekým zazni to českým krajem!«

Tak pěla sláva na čele vítězů,
co tito silní, nezdolní kráčeli
ku skály štítu, která krajům
vládnula daleko z černých lesů.

A něžný Slávoj k statnému Záboji
zrak upřel snivý, písní pln, holubí:
»Jsi spokojen, můj dobrý bratře,
na skálu vystoupíš z černa lesa

teď s lehčím srdcem?« Záboj se odmlčel,
jen vážně hlavou pokynul: »Vítězství
jest ovšem naše, hleď, jak v dálku
s oblaky v závod hřmí ptačí havěť!

Na spoustě mrtvol hýřiti pospíchá . . .
Vlast dýše volna . . . Děkuje písni tvé,
co v pažích spalo, že svým kouzlem
vzkřísiti dovedla žalující.

Pojď, bratře! Píseň podíl má olbřímí
na našem díle, přetrvá století,
ba k vnukům ještě o dni slávy
dvojice bratrské zahlaholí!

Rez meče schvátí mlaty i kladiva,
jen píseň ze strun varyta vyletlá
jest věčná, bratře, tož lví podíl
vítězství, slávy má tvoje píseň!

V tmy šlehne věků, jako ty plameny,
jež v obzor dálný vidíš se zažíhat;
věř, dokud písni národ věren,
nesmrtní bohové jsou s ním vždycky!«

Pozdrav Labi.

Budiž bouřným pozdraveno plesem
proudné Labe, zlatá žílo Čech,
ať se vineš hvozdy, skalin tesem,
nivou žírnou, přes brunátný mech,
budiž zdrávo! Luzné tvoje vlny
šumí bájí a pohádek plny
kolem hradů, vesnic, samot, měst;
ať již v olších modrým kmitneš okem,
ať se nivou valíš burným tokem,
kraje šperk jsi a zrcadlo hvězd!

Jako obři mlžní zakuklenci
kolébku tvou střeží kol a kol
v malebném svých vzpjatých štítů věnci,
pochmurný kde dumá Sedmidol.
Tamo sbíráš vírné vody slapy,
v nichž kdy slunce zlatý hrot svůj stápí,
tančí duhy květným hávem niv,
kapky tvé jsou slzy Krakonoše,
v trávu rozsypané perlí koše
z jeho ořů větrem zdutých hřív!

Letem orla v plesném tanci plyneš
středem sosen, vážných borovic,
jak sen země chaty tiché mineš,
prahy jejich líbáš stříbrem kštic.
Hory posledním jak ve pozdravu
níží se a mizí ve dálavu,
lučin smaragd kypí se všech stran;
nových zřídel vlna k tobě chvátá,
na břehu co klasů tříseň zlatá
vlní se jak žírný ocean!

Báje rajský pták svá rozpjal křídla,
šumné, drahé Labe nad tebou;
otců zkazka svatá tvoje zřídla
světila své krásy velebou!
Svatý odkaz, duma tvoje zněla,
Truta dlaň když rozpřáhla se smělá
s mlatem proti sani běsící.
Ó kéž vln tvých šlehne píseň junná,
věštíc vítězství co zlatá struna
ve nynějších bojů směsici!

Věncem lučin obklopen kde dřímá
Králové Dvůr, noho, pouť svou stav;
úcta s bázní varyto mé jímá,
slova jindy vírná jako splav
teď se tlumí, bohu žalováno!
Tam kde vlasti drahé slavné ráno
vítal zpěvu Zábojova hlas,
po staletích o drahou řeč matky,
o píď země každou, o zpěv sladký
dlužno vnukům vcházet ve zápas!

Přehluš, Labe, přehluš vln svých hněvem
děsný boj ten, k jihu dál mne nes,
města Dobroslava vlídným zjevem
nad hradby kde střech a věží směs
kyne vážně; tisíc upomínek
v hrudi vře, se splítá v pestrý vínek,
přítomnosti nezkalí je rmut.
V pravo, v levo kraje luzné krásy . . .
Ó jen šumte, šumte, zlaté klasy,
České země zlatý zde jest prut!

Však proč oráč náhle nad svým pluhem
v písni veselé se zastavil?
Na bojišti, ve zápasu tuhém
zlatý zrn déšť z krve se mu lil,
z krve dětí, ztichni, zvěsti stará!
Celá zem proč není dcerou jara?
Kdo ji žene v zášť, kdo sije krev?
Musí pluh na bílé zarýt kosti,
musí vzpomínkou se v minulosti
stavět v hrdle smích a na rtu zpěv?

Dále s Labem spěj a zjasni líce,
rosa vláhy skane na úhor,
by vzplál květem. Šedé Kunětice
již se noří vážně nad obzor!
Ňadro dme se, slza v oku víří!
Ducha, srdce bohatýr, náš Jiří,
všady nechal stopy kroků svých;
o něm pěje vlna a list keře,
nad střechami chat se o něm beře
svatá pověst z časů krásnějších.

Jeho jménem zvučí Poděbrady,
jeho srdcem cítí pozdní vnuk,
v změti bojů, útoků a zrady
v česká srdce každý míří luk,
v české hlavy každý meč se zdvíhá:
Poděbrade, kéž tvůj zjev se míhá
nad námi, ó dej nám věčně pít
české síly, statečnosti kalich!
Ó kéž v bojích děsných, neustálých
jméno tvé nám ochranný je štít!

V zadumání co se ztrácí temně
duch, jímž zmítá divých citů spor,
z dálky duní cos a chví se země,
pozdrav mrtvých je to z Kuten Hor!
Třesou v hlubinách se šachty staré,
z nich se valem rojí stíny charé,
jedni v ruce kalich, druzí kříž,
dumy z Kaňku poslední vzdech zmírá,
a noc kvačí křídlem netopýra —
avšak s nocí jitro chvátá blíž!

Tvoje jitro, vlasti, matko drahá,
kdy jen zrosí luhu tvého lem,
kdy na šíji odvěkého vraha
vstoupíš, blesky v očích, andělem?
Naděje, ty lákáš vždy a znova,
v tebe splývá píseň Vácslavova,
a z chat českých roste v jeden proud,
roste z místa, kde padnul sklán bratem,
roste bouří, vichřicí a chvatem:
Ty nám nedáš, nedáš zahynout!

Nechť i záští vlna výše stříká,
mohutněji zní ten duchů zpěv,
v odvet jemu bouří od Mělníka
z paty Řipu, Karlových kde rév
granát svítí, nové hromné sloky,
Labe v tvoje zmohutnělé toky,
až se ohlasem jich třese břeh!
Žijem přece, třeba nechť jak ptenci
pod ostřížem, v malebných hor věnci
budem věčně žíti, kde žil Čech!

Píseň Chodů

na stráži v zásekách Šumavských

Vy, již tam na západě
jste stráží Slávských rodů,
vy čacké plémě Chodů,
ve živlů drsné vádě
jak skalných srázů jedle
již otužení bdíte —
ó pozor, vrah je vedle,
vy víte!

Bouř nad českými hvozdy,
hle, táhne od Haltravy,
již duní Čerchov tmavý,
kde, lese, máš své drozdy?
Buď každý pevný v sedle,
meč v ruce ostražité —
ó pozor, vrah je vedle,
vy víte!

Hoj, stojí Domažlice,
jsou pevnou vlasti tvrzí,
a perly českých slzí
se řinou od Sušice,

hoj, zpátky, chmury sšedlé,
zpět, blesky v tísni lité —
ó pozor, vrah je vedle,
vy víte!

Jak vojem Břetislava,
jak pluky, jež veď Jiří,
krev otců ve vás víří,
buď silou jejich sláva!
Čas jarma přejde hnedle,
jen vzhůru vy, kdo spíte —
ó pozor, vrah je vedle,
vy víte!

---

*

Oko.

To již tvůj úděl, písni, v české zemi,
že slétáš s pěvce ruky mezi rumy,
buď hřbitovních že stromů haluzemi
se míhá peruť tvá, buď snivé dumy
že spřádáš v starých hradu rozvalinách
neb v tichých koutech opuštěných měst
a kvílíš hvozdy, u rybníků v třtinách
pak s větrem v závod žaluješ svou zvěst,
na zašlé myslíc doby,
ty zvykla jsi již pouti mezi hroby.

A pán tvůj sokolník je smutný věru!
Ať pustí tebe kam chce po kořisti,
ať bloudíš nivou nebo v lesů šeru,
vždy pod nohou mu svadlé šustí listí;
ať skřivan v blankytu si vesel jásá,
u nás je podzim, u nás mlhy tíž,
nám v zrak jen minulost svůj popel střásá,
kam v českém kraji nohou zavadíš,
tím stokrát citelnější,
čím ona větší — my čím malátnější.

Hle, lovčí hrádek Rožmberských pánů,
teď ironicky zvaný Kratochvílí;
zapřádá pavouk okna mu i bránu,
a věru dobře krátí si zde chvíli.
Fresk nuzné zbytky vybledají na zdi,
do kaple hledí břečtanový list,
zdě mohutné teď s větrem deště brázdí,
strop asylem je prázdných ptačích hnizd
a štuk se stropu slétá,
jej časem v kout barbarská ruka smetá.

Zde v směsi odpadků, ve zlomku změti
a v ornamentů, arabesek tříšti,
jež odkazuje na hromadě smetí
náš vzdělaný věk lepší době příští,
ve kusech girland, fantastických ptáků,
jež zdobily zde strop i krbu plášť,
se lidské oko namanulo zraku,
ze sádry oko stranou ležíc zvlášť,
tak smutně zřelo z rumu,
v své zřítelnici ztuhlou nesouc dumu.

Na stropě těla nebylo ni hlavy,
kam patřilo to oko z bílé sádry.
Zda dívce patřilo, v rej tance hravý
jež chystala se s vlnivými ňadry?
Či rytíři, po němž tam zbyl meč holý,
či proroku tam ve chumáči lvic?
neb čaroději, na jiném jenž poli
tam stíná berlou hlavy makovic,
tak chtěje symbolicky
los moci naznačit i osud lidský?

Co vídalo zde druhdy toto oko
v těch útulných a skvostných komnat stínu,
to neuhodneš víc, má smutná sloko,
jež křídlem žalně biješ v rozvalinu!
Jak často od stropu tam s vzdušné výše
do plných pohárů se dívalo,
a v chvíli něhy, když dozněly číše
a v mramorných se krbech stmívalo,
  jak mrtvé toto oko
se v živé zahledělo přehluboko?

Ba v živé, láskou nyjící a žhoucí,
jež v pána svého objetí se smálo,
co vítr neustával v okna tlouci,
pod polibky se pouze zavíralo!
Kde je to živé, ptáš se, vášní zpité
a sálající něhou líbezně?
Je oko ze sádry v strop zdobně vryté
o věky přetrvalo vítězně!
  A teď, když spadlo dolů,
víc ještě ví v svém němém, tichém bolu.

I zvedám zbožně ze smetí a rumu
to bílé oko, sotva schopen slova;
tu jeho smutnou, mlčelivou dumu
ať pohostí teď jizba básníkova!
Když stmí se večer a když vítr duje,
nad knihou klesne v ruku zmdlená skráň,
ať zvěsti lepších dob mi vypravuje,
kdy rohů plesem hlaholila stráň
  a v číší hlučné třesky
zněl hrdě panskou síní hlahol český.

Ó mlčící a přec výmluvný svědku
dnů lepších, moci, velkosti a slávy,
ó rovno tobě z dějin velkých předků
plá jiné oko nám v kout ňader tmavý.
Jak výčitka tak leká nás a děsí
a ptá se: Čím jste byli dřív, čím teď?
Je stále zřím, ať v sluch mi hučí lesy,
ať vzdech můj chytá mlčelivá zeď;
tím okem v slávy zbytky
zří k nám duch otců, hněvů pln a výtky.

Zří k nám a praví: Pokolení slabé
a lhostejné a tupé k slávě dědů,
oj, kvílí Vltava a pláče Labe,
když tekou jejich velkých skutků v sledu!
Vy zapomněli jste, vás deptá mdloba,
svár trhá vás i záští prokleté,
však soudu váhu příští nese doba,
čím v její mísce vy pak budete?
Kéž moje blesky vznítí
vám v ledu ňader nové Vesny žití!

Na zámku »Kratochvíle«.

Popelnice.

Na antické jsem viděl popelnici
tři krásné ženské postavy, v jich líci
taj divný jako hádanka se skrýval,
kol rtů i tahů tichou hudbou splýval.
Vřeteno jedna v ruce svojí měla
a vlákno hebké s něho navíjela,
nit vážně z ruky sestry druhá brala,
běh její sledujíc se dumat zdála,
půl bolest v tazích a půl úsměv dětí,
pak tenké vlákno přetínala třetí.

To nebyly však ony chmurné Parky,
jak starý věk je zbájil, ženy děsné,
jež od kolébky již a Vesny plesné
nás vedou až v kraj Charonovy bárky,
jichž vrásky v rozbrázděné tváři hlubé
jsou hnízda háďat, kde se bolest škube,
a zklamání a odříkání, ztráty,
zmij, která uštkne hruď i uštkne paty,
by člověk, poznav života běh pestrý
a dopiv do dna hořký kalich žluče,
již nedočkavě na krok třetí sestry

se těšit musel, až jí do náruče
vše složí břímě po své dlouhé pouti,
kde málo těší nás, leč mnoho rmoutí.

Zde umělec byl jiným citem veden;
syn slunce Hellady on věřil v eden.
On věřil v klid a jas, on chápal štěstí,
a ty jen mohly jeho štětec vésti,
když na pochmurnou, temnou smrti vázu,
kde krása, něha, mládí padá v zkázu,
moh' jako píseň žití vítězící
tři Parky vdechnout — ale s klidnou lící,
tři Parky v květu mládí, ve úsměvu,
jež lehce jako v tanci, jako v zpěvu
se přenesou přes každé nebezpečí,
nit života s mateřskou vedou péčí
a hravě, skoro ve snu, ve všem shodu,
ji navlékají do hvězd chorovodu.

Ba myšlenku on vdech' v svou kresbu jemnou,
na první plachý pohled oku temnou,
však hlubokou. Tři sestry jeho vážné
tak skoro stejny byly krásy vděkem
a půvabem a skoro stejny věkem,
i v těla držení i v hlavy sklonech.
Jak hvězdný promyk v letní noci vlažné
a jako rozdíl v sousedících tónech
zřel's chvílemi jim ve tvářích to hráti,
že těžko bylo ihned rozeznati,
kdo dcera as, kdo choť, kdo starší družka,
ba vlákno, které vedly ve souzvuce
v své jemné, bílé, průsvitavé ruce,

se zdálo býti mystická spíš stužka,
jež s žitím člověka i jejich žití
v báj luznou spíná, půvabem jež svítí.

A zamyšlen jsem před tou vázou stanul.
Tři Parky splynuly mi v jednu ženu
a v moje nitro světlý paprsk skanul,
já v tvář zřel nejkrasšímu lidstva věnu.
Od kolébky, kde hlídá děcka snění,
zda matka sama první Parkou není,
tou nejsladší, jež s chvěním navinuje
nit života? A kdo ji dále snuje?
To milenka a žena stejně vlídná,
úsměvná v štěstí, v bouře zmatku klidná,
a když jí hasne život v losů noci,
kdo druže se k ní, jde jí ku pomoci,
ať starší sestra to, či mladá dcera,
hned vyjasní se dráha mlhou šerá,
a zase dále to jde ve souzvuku.
Tak matka ženě, dceři dává ruku,
by vedly na výsluní štěstí muže.

Ó ženy! Edenské vy smavé růže,
vy Parky žití našeho tak milé,
vy včely jste na lásky velkém díle,
stavíce ustavičně, muž nechť boří.
Vy mírné hvězdy, jichž svit vlídný hoří
na každou stezku, v osud plný změny,
v svém každém zjevu buďte pozdraveny!
Vy matky budoucnosti, vlákno žití
celého národa vám v ruku dáno,
zda z vašich srdcí zkvete ono ráno
jež voláme ve bouře vlnobití?

Vám v dlaň je dáno ono vlákno svaté,
ó hleďte, ať je ryzí zachováte,
ať život vděkem žen a láskou matek,
dcer něhou nebeskou i sester přízní
nám celý jako rajská hudba vyzní
přes všední shon a různých bojů zmatek,
by, antický co umělec snil plaše,
to dokázaly české ženy naše:
že tam, kde s něhou půvab v souzvuk svítí
a nad vším láska — rozkoší jest žíti!

———

Píseň zvonu na poplach.

Gotické staré na zvonici
pod zšedivělým trámovím
do vichru, v déšť a blýskavici
se dívám něm a těžce sním.
Pod srdcem mým se domy tísní,
dál klasný lán a lesný pruh,
žel, nezahlučím k mečů písni,
až rozzvučel by kol se vzduch:

Ven z loží, ven!
Noc budiž den!
Ó krev, ó zrada,
vlasť padá
cizáku v plen!
Ó ven!

Mám času dost, na staré časy
se v samotě své rozmýšlet
a vítat líně denní jasy
a stíhat mlh a mračen let.

A vzpomínat — již dávno tomu,
co náměstím strach v buben tlouk',
přes lomenice, štíty domů
jak zoufalý můj hlahol houk':

Ven z loží, ven!
Pryč kvil a sten!
Ó krev, ó zrada,
vlasť padá
cizáku v plen!
Ó ven!

Můj strážce, Chod to šedobradý,
povážně dlouhou bradou kýv',
jak viděl, hádě skokem zrady
že trysklo v zeleň českých niv.
Však dřív, než on, já viděl prvý,
že blízko vrah, neb kov můj blysk'
odleskem ohňů jako v krvi,
jichž plápol ku obloze trysk'.

Ven z loží, ven!
Co s nářkem žen?
Ó krev, ó zrada,
vlasť padá
cizáku v plen!
Ó ven!

Ten požár divý byl mi bratem,
jej kovový můj stíhal zor,
co na blankytu temně vzňatém
se odrážely rysy hor.

Žár každému šleh' z čela kopci
co duchů vážná výstraha
a na můj hlas od obce k obci
rosť poplach a s ním odvaha.

Ven z loží, ven!
Spí padouch jen
Ó krev, ó zrada,
vlasť padá
cizáku v plen!
Ó ven!

Já patřil v rozhoupání divém,
jak ozářen kraj daleký,
jak v hvozdech každým mojím kyvem
na hradby rostly záseky,
a v seker hřmotné dopadání
a v mlatů pád a hvizdot pil
na křídlech větrů vrchem, plání
se mísil bouřlivý můj kvil:

Ven z loží, ven!
Zdí budiž kmen!
Ó krev, ó zrada,
vlasť padá
cizáku v plen!
Ó ven!

A brzy v tanec velkolepý
se rozvášnil boj ze všech stran,
do hromu mlatu třískly cepy,
hvozd vzdychal z tisícerých ran.

Krev tekla kolem ručejemi,
vzduch prachem se, střel deštěm tměl,
jak Cheruba hlas dolů k zemi
můj hřímavý hlas zahučel:

Meč z pochvy ven!
Do vrahů jen!
O krev, ó zrada,
vlasť padá
cizákům v plen!
Ó ven!

Tu mraků zřel jsem ve chumáči,
jak boje sup svůj vzpínal spár,
nad vřavou duchů vír se stáčí,
tu Břetislav, tam Otakar.
Co svatý Vévoda náš mává
na další pochod korouhví,
kde orlice se černohlavá
na bílém poli zářně stkví.

Ven z vlasti, ven!
Se skalných stěn
krev tryskem padá!
Vlasť zrada
nechytne v plen!
Ó ven!

Tak bývalo. Co v mečů blesku
před lety nemohlo se stát,
to v ústraní si našlo stezku
do našich paláců i chat.

Mé srdce potáhlo se rezem,
a sova jen a netopýr
nad zmlklým zvuků mojich jezem
bdí, střežíce můj tupý mír.

Ó těžký sen!
Ó trapný sten,
jenž z mých stěn padá.
Ó zrada!
Je noc, je den?
Ó ven!

Ven chtěl bych vyhoupnout se znovu,
svůj hlahol změnit v bouře řev,
svým chtěl bych třískat srdcem z kovu
té české pýchy na rakev.
Vše rozpoutati nebes hromy,
kdo v bídě vlasti hluch a slep,
buď houknouti mu do svědomí,
či raděj roztříštit mu leb:

Ven z bludu, ven!
Buď život jen!
Kéž jitro vzplane,
ať vstane
v mé vlasti sten
zas den!

Pozdrav Aloisu Jiráskovi

ke dni 23. srpna 1901.

Jak horník nesa kahan za svým pasem
do hlubin země stoupá, z temných bání
by z trosek prasvěta a spousty štěrku
na světlo vynes' jiskru s třpytným jasem
drahého kovu, v umném zpracování
jež zářila by ve korunním šperku;
a nedbá tmy, ni srázné dolů dráhy,
ni otravného dechu zhoubných plynů,
ni proudů tajných hukotu kdes v stínu,
ni potu na šíji a skráni,
za světlem kahance své zářné snahy
dál spěje bez únavy, nezná léčí,
jež zlobný skřetů podzemních král strojí,
až přes vír nebezpečí
v mozolné dlani třímá kořist svoji:
Tys, mistře, od prvních všech mládí vznětů
byl kovkopem ve historie báních
a neustal's, až na zmučených skráních
tvé matky zaplál v nejryzejším květu
lesk velké, slavné její minulosti!

Jak badatel ze snůšky vetchých kostí
a málo znatelných jen otisků

pravěké fauny staré světy křísí,
tká zlomky v celek, trhliny pak tmelí,
je vtipem tu, tam obraznosti mísí,
až v prvotního tvaru záblysku
se objeví jich rysy
a pomalu svět pohřben vstane celý;
Ty z nepatrných zlomků zniklých zvěstí
Jsi stkal nám celou velebáseň
o zašlých dobách, s pádným mlatem v pěsti,
Tys roztrh' těžké clony hrubou třáseň,
kam Minulost se halí žárlivě,
že zříme dědy svoje v pravém světle,
jak o víru se přeli horlivě,
jak milovali, válčili a pili,
se pro myšlenky volnost slavně bili,
ať v pláni bojem holé, v nivě zkvetlé,
ať s krve kalichem či s číší vína.
Jak »mezi proudy« tužeb dob svých stáli,
o země píď, o světy pravd se rvali
s tou silou, kterou věk náš zapomíná,
že čtením duše líná
z pout vybaví se mdloby moderní,
že oko zaplá, ruka v pěst se spíná
matnému vnuku, v mlze večerní
jenž potácí se, že vzplá nadšením
skrz vozů dunění a bitev hrom a dým.

Ať proudy po světě se rozlily
ve svitu obrovité hranice
tam z břehu Kostnice,
ať básnili pak snivé idylly
z dob ujařmených panského jha tíhou,
ať písní křísili nás nebo knihou,

Tys otevřel jich mohyly
a v světle plném rosy slitování
Tys vínek života jim stkal kol skrání;
ty velebné a tklivé postavy
že bližší jsou dnes trnoucímu vnuku,
jenž vidí, sen jich mlhavý
jak tělem stal se zvolna, ruka v ruku
jak v řetěz pevným spínaly se svorem,
jenž silou českou spjat i českým vzdorem.

Co v duchu našich dějin nesmrtelné,
vše zachytilo Tvoje péro dělné:
chat poesii i s paláců leskem,
pastušky dudy s bitev hromotřeskem,
vzdech elegie z emigranta hrudi,
čím srdce naše bouří se a trudí,
čím jásá, čím se kruší, čím se chvěje,
to vsecko zpět se leje
z Tvých knih nám v chabé a malátné mozky
jak láva, jejíž oheň promění
po letech mízu v révě v nápoj božský
a tento v prsou v nadšení!

Jak hora, která roste vzdáleností
ve zraku chodce, zvlášť když večer mroucí
jí hodí na bedra nach červánkový,
tak roste význam práce budoucností.
Dnes těžko vyznačiti slovy,
co velkého jest v současníků práci,
co jako obelisk se v slunci stkvoucí
před námi zvedá a se v mraky ztrácí.
Však na Tvém díle český zrak vždy prodlí
jak na horách, k nimž Hindu v zanícení

*

zrak zvedá a se dojat modlí,
zře pouti své i snů svých vyplnění.

Let práce třicet! — Padesát let žití!
Kde plnou dlaní vzíti
to nevadnoucí kvítí,
jež sluší skráni Tvé? — Jen v díle Tvém
a v tom vědomí, že nebylo snem,
po čem Jsi ruku vzpjal ve tužbách mládí:
Tys vrátil skvost nám, který věky ztracen
a jehož cenu nikdo nenahradí,
Tvým umem vynesen, Tvým srdcem zlacen
plá v ryzí kráse, a nechť časy pádí,
nechť mění se vkus těkavého davu
vždy ozáří v svém jasu,
a jak osvítil dávnou naši slávu,
náš vrchol síly, pád i probuzení,
vše boje minulých i dnešních času
se v slávy paprsk na Tvém čele změní,
neb láskou pěstěn byl a láskou zrál.

Dík! šeptáme. — Ty v odvet pravíš: Dal!
Dík! Ideal Tvůj nebyl marným snem,
jdem za Tebou. — Ty pravíš: Proti všem!

Rodnému městu.

Jak hocha orel kdysi, tak mne, dítě,
chyť osud, zanes' v dál a v svoje sítě
tak zaplet' shon mých jednotvárných dnů,
že do dneška v té o chléb vřavě bídné
jsem nemoh' spatřit krovy tvoje vlídné,
kde matčin hlas mi do dětských zněl snů.

Žel, orel Zevův nebyl to, by k hodu
mne vznesl na Olymp, kde v lad a shodu
by pěvcův osud v šťastnou píseň zrál;
jak jiní zapřažený v pluhu jarmo
svou brázdu táhnu ve strachu, že darmo,
jak jiní žebrák, pouze v snech svých král.

Však vrátím-li se jednou po své práci,
ne vítěz, pouze jak se dělník vrací,
když skončil den se hroudou v zápolu:
tu, rodné město, ne vavřínu snítku,
jen asyl tichý dopřej dnů mých zbytku,
ať ve sklonu jsme aspoň pospolu.

Však zatím na stráži stůj, město rodné,
meč každý odraz, než se v tebe vbodne,
v strach nepříteli stůj, svým k útěše,
by po staletích ještě přes mé kosti
se chorál český v slavné velebnosti
nes' mocnou klenbou mistra Beneše!

Stará modlitba k svatému Jiří.

Drakobijce svatý Jiří,
s námi buď!
Ať saň zmaru jak chce hýří,
raň ji v hruď!
Kopí Tvoje, svatý Jiří,
dobře míří,
Bůh to suď!

Jinak bylo v našem kraji,
Ty to víš!
Při dudách a při šalmaji
vřela číš;
supí rod teď, svatý Jiří,
kol nás víří,
hýká již!

Je-li svatý Václav něha,
síla Tys!
Síla s něhou ať nám šlehá
v sval i rys!
Síla s něhou, svatý Jiří,
ať se šíří
jako kdys!

Bodej draka, svatý Jiří,
přímo v chřtán!
Zdeptej havěť netopýří
nezdolán;
rozvěj zlobu, svatý Jiří,
jako pýří
do všech stran!

V zimní noci.

Noc bouřná . . . Vichr, šakal, vyje,
sníh s drobným deštěm v okna bije;
jeť krásná zimy poesie,
kde teplo, pohoda a zář
se šíří z krbu, který praská,
kde v očích svítí ples a láska,
kde polibkem se shladí vráska
a úsměvem se jasní tvář

Jak ale nemyslet na chudé jizby stmělé,
kam v okna kreslí mráz jak výsměch květy své.
kde šero v koutech jest i v myslích po dny celé,
kde duši zoufalství a bída tělo rve?

Čím venku víc bouř soptí divá,
tím tklivěj samovar si zpívá,
a mladá sličná dívka snivá
se kloní nad knihu neb rám,
pod rukou jí sta drobných květů
vyrůstá rychle jako v letu,
teď nad básníka vzletnou větu
se chýlí, v sladký jata klam

Jak ale nemyslet na ubohé ty ruce,
jež zdrány do krve, z nichž padá jehla již
a ještě naposled se vzepnou k nebi v muce,
však nebe hluché jest a mrtvá kolem tiš?

A jako vločky sněhu v reji
v taneční síni párky spějí,
za krajkou vějířů se krejí
tu rozpaky, tam vyzvání;
ze šampaňského letí zátka,
v to smíchu zazní hudba sladká,
ó miluj, žití doba krátka,
čas jako vichr uhání.

Jak ale nemyslet na stoly nepokryté,
o kůrku poslední kde divý zápas vře,
kde hladem v zoufalství — ó hvězdy, vy to víte! —
na sněhu podušce sám chudiny syn mře?

A vášeň jak oř bez otěží
hřmí sálem, nad nímž kletba leží.
zde hromady se zlata věží
a rozmar hry je pánem všech,
a zlata víc a karta letí
a výsměch, křik jí ve zápětí,
a v stříbrňáků nové změti
žár hrabivosti k nebi šleh'.

Jak ale nemyslet na ulice, kde vdova
se v strachu o děti rve s větrem, potácí,
před krámem stane teď a rozmýšlí se znova
a v dlani mozolné groš slední obrací?

Ó propasti, ó bídy tůně,
kde člověk mře neb hladem stůně,
sbor Eumenid ve vašem lůně
se skrývá, avšak nedřímá,
pozlátkem lidskosti jen tají
se děs váš zhouby na pokraji —
ó dokažte mu, že jest bájí,
než na dvéře nám zahřímá!

Ó pomoc ubohým, již v bídy tmách se brodí!
V těch nocích bouřlivých, kde kvílí vichrů sněm,
mně zdá se, po zemi že Kristus, žebrák, chodí
a zimou chvěje se a pláče nad světem!

Sen noci novoroční.

Tajemná noc novoroční . . .
Písni, divý rej svůj počni!
Kam as tvůj let zaměří,
dvanáctá než udeří?

A již hřmíme s větrem v sporu
přes lán sněžný, spící horu,
nad městy, jež ve mraku
rovnají se přízraku.

Nad městy, kde v hlučné vřavě
v hostincích v té chvíli právě
při plzeňském v orgii
mroucí rok se zapíjí.

Po vlastenské deklamaci,
spokojena se svou prací,
k bulce slavná beseda
s měšťanostou zasedá.

Letíme dál v sněhu třpytu;
posněženém na pažitu
kotlavých vrb tichý sněm
příšerně se chýlí v zem.

Cos tam šuká a se míhá,
stínů rej se v tanci stíhá
kolem kotlu, pod nímž svit
rudý šlehá na pažit.

K nám se vetchá babka plouhá.
Kdo jsi, zjeve? — »Lidská touha,
stárnu, stárnu rok co rok.«
Co tu vaříš? — »Divný mok

Podivný mok bájné síly,
jímž chci lidstvu vlíti v žíly
jarost, naděj, mládí květ,
odvahu a k světlu vzlet.

Každým rokem se tu svíjím,
illusemi lidstvo spíjím,
ale marna moje hra,
mok můj přes rok vyvětrá

A mne kruší trud a péče,
o berlách se krok můj vleče,
jako svět už stará jsem,
s lidstvem se již chýlím v zem.

Kořínky vše čarodějné
sypou moje ruce chvějné
v kotel — darmo, květem jar
nevzplá lidský suchopár.

Mudrců sny, věštců dumy
sypu tam, slyš, jak to šumí,
jak to syčí, zpívá tam,
ale všecko sen a klam!

Co v ten kotel ještě hodit,
by z té směsi moh' se zrodit
nový nápoj sílící
v dalších bojů vichřici?«

A zas k žáru nachýlená
přikládala k ohni žena,
v mlze náhle houklo cos
a se mihlo nad rákos.

A již vzduchem kolem víří
dav jak křídla netopýří,
sterých šotků zástup v ráz
zatočil se kolem nás.

»Co mi neseš ve svém plášti?«
— Rodných bratří hněv a záští!
»Hoď to v kotel!« na ten křik
modrý plamen z něho střík'.

»A co ty máš?« — Lidskou zlobu,
svět co deptá ve porobu,
farizejských šmoků vtip . . .
»Rychle v kotel mi to vsyp!«

»Co tvých křídel řasy hostí?«
— Zlý kořínek nesvornosti,
pomluvu a klep a lež.
»V kotel sem to hodit spěš!«

»Co ty vsypeš v moji lázeň?«
— Noční můru, plachou bázeň,
hle, tu udavačství štír!
»Do kotlu s tím v běsný vír!«

Již to v kotli kypí, pláče,
příšer zástup kolem skáče,
aj tam jeden ještě zmok
zpozděný sem stáčí krok.

A sám v kotel rychle hází
plevy ošumělých frází,
moravských též kritik cár;
divě vzkypí smolný var.

Skřítků sbor si v dlaně dýchá,
čarodějka míchá, míchá,
a jak šlehá ohně zář,
mladnout vidím její tvář.

Vetchá babka trpasličí
v postavu se velkou tyčí,
divným leskem plá jí zor
a v něm naděj, síla, vzdor.

Od východu trysknul v pláni
rudý žár jak při svítání,
nový než nastoupil rok,
dovařen byl bájný mok.

Jako cherub vítězící
lidská touha s jasnou lící
sáhla v kotel, vznesla z vln
pohár, ten byl světla pln.

Chabost mloka s vášní, zmijí,
vše, co ducha kruší, svíjí,
předsudky, zlo, lež a klam
zkrušil, ztavil ohně plam.

V nápoj silný, v nápoj zdravý,
jímž se jasní hruď i hlavy,
jímž se ruka k činu chví:
v lásku v číši bratrství!

A já chyť ji — doušek dlouhý
Na zdar naděje i touhy,
plaňtež věčně jako dnes! —
Dvanáctá v tom bila kdes.

Slzy Vyšehradu.

I.

Truchlí skála Vyšehradu
i ta její troska šedá,
hledí dolů ve vln vádu,
starou slávu v hloubi hledá,
starou slávu české země,
velkost, sílu, nadšení —
V smutnou odvet pouze temně
bouří vody šumění.

Svědek starých, slavných časů
zírá truchle v naši dobu,
zdeptanou v prach vidí krásu,
vidí, ponížení, mdlobu,
vidí, kterak řetěz svírá
matce Praze hruď i bok,
bez moci lev chabý zmírá
nečekaje na útok.

Když to vidí skála stará,
v tvrdé ji to hrudi bolí,
ať již vonné květy jara,
ať sníh leží po vůkolí,

zachvěje se zádumčivá
ve své hloubi věčité
a proud těžkých slzí splývá
po tváři jí vráscité.

Vyšehradu slzy svaté
na kamenné jeho líci
z jara jsou to květy zlaté,
v zimě jíní; při měsíci
v záři hvězd se smutně lesknou. —
Poutníče, jenž kráčíš kol,
pochop aspoň myslí tesknou
mrtvé skály němý bol!

II.

Kdy, Bože, boj ten bude vybojován?
Zas nový nůž nám na hrdlo se brousí;
v hře hazardní je sázkou vždycky Slovan,
a ten, kdo vyhraje, ho klidně rdousí.

A vlastní děti trpce pochybují.
Jich otci zázrak stvořili — proč děti
jak třísky, člunky papírové plují
po proudu, o své já se musí chvěti?

Což věčně Evropě jsme trnem v oku?
Proč zrovna nás zlý osud klínem vrazil
do hrdopyšné Germanie boku,
by naším posláním pych její zmrazil?

Jest Prozřetelnost s účelností jistou,
že praděd musil přes tři kráčet řeky?
že na hranici Hus mřel s duší čistou,
jak bílá labuť hřmící v příští věky?

Že spát jsme musili a vstáti opět
a světu ukázati svoji sílu?
Či máme teprv epopej svou dopět? —
Proč chabá ruka nezvedá se k dílu?

———

III.

Zjev krásy a mládí a volnosti zjev
kdys nocí nevlídnou, temnou
mně v žilách všecku vzbouřily krev,
rvaly se o život se mnou

Měl první v ruce opojnou číš
a druhý měl v klínu svém růže
a třetí nes' dýku krvavou výš
a tento byl hoden snů muže!

Co s mládím? To padne! Co s krásou? Ta plen
jen náhledů, mody a doby:
však volnost, ach volnost je věčná jen,
toť anděl, jenž otvírá hroby!

A strhne-li člověk tu k sobě blíž:
pak její slunce vše zlatí,
květ mládí i krásy opojnou číš
mu teprve vtěleny vrátí!

IV.

V tom těžkém, dlouhém boji odvěkém,
v němž stále zápasit náš musí lid,
jen proto, že chce svým být člověkem,
svou hájit myšlenku i vlastní cit,
v tom boji, v sled jejž Evropa by celá,
jen kdyby chtěla, pochopiti měla,
jen krátký najít asyl, krátký klid!

Žel, sveřepost svou tyčí tuří šíj
a neuznává nejsvětějších práv.
K nám mocný, vnitřní volá hlas: Dál žij!
Máš vlastní svět i život, vlastní mrav!
Jak těžko chápat, těžko rozeznávat
je tomu, kdo zvyk žezlem moci mávat
a haliti se ve přesily háv.

Však vznesme srdce! Nad ten boj a shon
buď prapor pravdy, prapor síly vzpjat.
Ves nesouzvuk pak splyne v jeden tón,
jenž učí lidstvo v boji vytrvat!
Ať soudí čas, ať soudí práce ducha!
Co potom, celá Evropa že hluchá,
když chce se Slovan o své právo rvát

My všichni v nové doby zaplání
to cítíme, co nelze urvat nám.
My stále nevěříme v klekání,
leč v jitra žalm, jenž čeliti má tmám.
Náš základ pevný sluje lidskost ryzí
a komu pojem svobody je cizí,
ať zmlkne — Čech si zvyk' vždy býti sám.

V.

Svět necháme jít kol a nemyslíme,
to zvláštní již se musí případ stát,
že všednosti jho protrhnem a sníme
a cítíme van od věčnosti vrat;

Soud dějin, logika jich, v žití chvatu
jež dávno zvadly v starých frází škvár,
před námi tyčí se v svém majestátu,
před kterým chví se otrok jako cár.

Žel, že ty velké lekce souvislosti
jdou příliš pozdě skutkům v zápětí,
zní pozdě z pravidla v dny budoucnosti
a stojí tolik marných obětí!

VI.

Než zavru k poslednímu spánku oči,
to aspoň chtěl bych viděti jen z dáli,
že smutku mrak, jenž naše nivy halí,
ustoupí slunci, jež k nám pro vždy vkročí.

Že poslední to zrno na klokoči,
jež mozolnou tu českou ruku pálí,
se sveze, žernov do prachu se svalí,
jenž hněte nás, že Čech se doma zočí.

To aspoň, aby rtové nemusili
se denně chvěti zoufalým tím slovem,
jímž gladiator do areny vcházel;

Bych nebyl v posměch vlastních snů a síly,
bych neviděl vlast celou jedním rovem,
kam kosti dědů se smíchem syn házel!

VII.

Jež tryskáš z čela myslitele
i z mozolité dlaně dělníka
se řítíš do světa tak směle,
ty sama nevíš, jak jsi veliká,
myšlenko tvůrčí! Jiskrou vzplaneš,
a brzy mocným ohněm vstaneš,
jenž světem proniká!

Duch otec tvůj a matka *Práce*.
Duch první tobě povzlet zapůjčil,
máť Práce tebe pěstovala sladce
ve trudu dnů i nocí ze všech sil;
v ní plála neúmorná stálost,
a nesmrtelná vytrvalost
jí padla za podíl!

Ku otci Duchu, k matce Práci,
jež ve svém shonu nikdy nelení,
se přidal, překážky kdo všecky kácí,
to posvátného dech byl *Nadšení!*
Tou trojicí pak teprv dílo
se vzpjalo, rostlo, vrcholilo —
a čas je nezmění.

Když první naše skromné květy
dnes přehlížíme v lásce pospolu,
na nové čekáme již vzněty
v sil neztenčeném novém plápolu.
Druh pochodeň tak dává druhu,
klenouce spolné práce duhu
při číší hlaholu.

Zde žádná práce malá není,
z níž klíčit může nové dobro zas,
zde vytrvání jen se cení,
ať dobré vzejde zrno, jež dá klas.
To vědomí nám stačit musí,
všech pochyb jistě býlí zdusí
nás vedouc ve zápas.

Jen krátká pausa dnešní chvíle
buď zápasníkům statným dopřána!
A zítra začnou v nové síle,
neb daleko jest ještě do rána.
A nám když nedopřáno pěti,
to budou jistě naše děti:
ty zanotí již Hosanna!

VIII.

Jdou jiní národové cestou štěstí,
jdou jiní národové k metě slávy:
proč tká jen osud hloží nám kol hlavy
a bouřemi nás vrhá stále v scestí?

A nejsou jiní než my počtem větší,
leč pevně na dědictví otců sedí,
když zmírá děd, bezpečně a jist hledí
v tmu budoucna, o vnuky nemá péčí.

Nám stejně jak jiným v ducha dílny
se lije darů, nadání a vlohy,
klín Cerery nám skytá zlaté stohy,
hřmí městem jako vsí ruch práce pilný.

Jsou jiní mnohem chudobnější věru
a macešsky se příroda k nim chová,
však jistá jest jich skála granitová
ve oceanu příbojích, v mlh šeru.

Co máme z toho, velkých dějin osy
že vždy se v naší protínaly zemi?
Že míčem všem jsme, odhozeným všemi,
že smí se o nás otřít každý kdosi?

Že rváti se nám jest o kůrku chleba,
jejž tělo ždá a po němž duše křičí,
co platno, v srdcích že nám touha klíčí,
když hlady po tom řvem, co nejvíc třeba? —

Tak ptal jsem se a náhle se sta věží
bouř úderů se o půlnoci snesla;
já každým slyšel tisícerá hesla
stran tisícerých jak mým srdcem běží.

Jak v nových zmatků peřeje a víry
loď doby naší vjíždí, já jsem cítil
a nikde vesla, jež bych pevně chytil
a nikde hvězdy v příboj kalný, šírý.

Má ústa se jen jednou prosbou chvěla,
co zrak se v zrak Nového roku díval,
jen jednoho se dožít v běd všech příval,
v tom přání moje byla duše celá:

Ať Osudy se valí s vším, jak chtějí,
jich každý útok nésti chci již v klidu,
jen jedno, Bože, dej, bych dále lidu
nemusil přestat zpívat o naději!

Ne, bych jej šálil klamy, illusemi,
však nový plamen odvahy a síly
bych vlívati moh' v ochablé mu žíly
a nejvíc lásku k rodné jeho zemi.

By skepse žluč v můj zpěv se nevplížila,
bych, třeba sdrán, zřel s okem víry prosté
na vše, co velké mezi námi roste,
by závist mojí šíje nesnížila;

Bych, maje za své růže bráti trní,
necítil od svých, jak to ostře bodá,
bych v posled z všeho, co mi Osud podá,
brát mohl hrstku živícího zrní;

A jako dnes — byť s trpkou dumou v oku —
bych mohl červánků lem aspoň zříti,
že, Vlasti, nad tebou se začlo dníti,
byť v posledním to žití mého roku!

Srbům lužickým.

Ó bych měl sílu dumy Kollárovy,
jak orlice jež světem šírým letla
a v slávských kmenů zapadlé již rovy
svým ostrým skřekem vrhla zážeh světla!
Žel v rovy jen! — A přece život nový
zas v zemi vypučel, již zloba zhnětla,
a národ malý v divém boje reji
si ještě zpívá píseň o naději.

Tu sílu vdechlo božství v slávské kmeny,
ať na Visle neb Sprévě nebo Labi,
že blesky zryty, vichrem pokáceny
přec odolají, proti nim že slabý
je každý boj, že v popel utajený
jich žár jen dřímá, k rozletu jejž svábí
dech volnosti, by rozletěl se světem
a přikryl pouště nových činů květem.

Boj o život je doby naší heslo,
je nejvíc zkusil Slovan — vše mu vzato,

i písně šperk, meč boje, plavby veslo,
vše, srdce čím je láskou k vlasti vzňato.
Však nadarmo! Zas k oblakům se vzneslo,
co nesmrtelné! Proto ryzí zlato
buď ve koruně Slávů národ malý,
jejž dlouhé věků tryzně nezdolaly.

Že lid ten žije, zdá se přímo bájí,
že neurval ten ostrov příval cizí!
Dva bohatýři kmen ten podpírají,
plod jeho každý v sýpky Slávy sklízí
jich neúmorná snaha, kterou plají,
jich nadšení a lásky plápol ryzí;
dva bohatýři ducha jarou silou
kmen Srbů pěstí Slávy nad mohylou.

Řeč otců — dědictví to přebohaté,
a zkazky, písně, báje drahých dědů,
v prach zašlapané každé zrnko zlaté,
ti střeží jako včely plástvy medu,
pak silou slova duše mdlobou jaté
zas budí, kříší z netečnosti ledu,
až národ jako sněženky květ vstane
z té slavné půdy zryté, udupané.

To naše útěcha a naše pýcha,
byť neznal svět nás, že se k sobě známe,
že víme, všem nám jaro v ňadra dýchá,
že v srdcích vlastních spásu svoji máme!
Nechť oráčův pot čeká mnohá lícha,

přec tato naděje nás neoklame,
že umlčován, tupen, v jarmo skován,
kde jednou stál, zas bude státi Slovan.

Psáno ku slavnosti jub. Hórnika a Smoleře
v Budyšíně.

Obětem katastrofy v Mostě.

Vstal. Ženu políbil a objal děti,
v pěst nástroj vzal, vtknul za pas kahanec,
a brzy černé šachty ve objetí
šíj sklonil svalnatou i mužnou plec
a nevěděl, Smrt jde mu ve zápětí,
ten příšerný a nevědomý žnec.

Pro ženu, děti za svou skývou kráčel
na jistou smrt, jež mohla příjít dřív,
s ní denně rval se, její stín se stáčel
jak jeho stín by za ním, pokud živ.
Ať vodou, plyny zhoubnými se vláčel,
kde úzkou prorvou blankyt jen mu kýv'.

Šel odhodlaně s fatalisty tváří.
Tak zhynout otec mohl, tak i děd.
Co jemu svět, jenž v zájmech svých se sváří?
Zřel ženu, dítě jen, k těm spěchal zpět!
Ne cetku zlata, ne skvost, který září,
jen černé uhlí — celý jeho svět!

Co bleskem asi letělo mu skrání,
když křehkou stěnu strhl vody proud?
Zda kletba byla to, či odříkání
a komu svědčil tento živlů soud?
Výš příval stoupá, hřímá v temném lkání...
Chce prchat — darmo! Nemůže se hnout.

Jest po všem. Dětí tmou se třesou ruce...
Ach, na den zpátky k nim, den jediný!
Vše marně. Vody rostou v temném shluce
se hroutí stropy šacht a v hlubiny
proud podráží mu nohy, rve jej prudce...
Ó vlásky dětí! Matek šediny!

Tak padl bohatýr... Za kousek uhlí,
by našim kvasům, našim továrnám
jas nescházel a teplo. Teď trup ztuhlý
v močálu kalném leží tich a sám.
Jeť diademem víko jeho truhly
za život věnovaný všechněm nám.

Paď v boji o chleb... Neodnes' jej dětem,
zlý živel urval mu jej v slední mžik...
Co nad tou rakví v bahně chceme s květem,
kde hladových se dětí hlásí křik?
Chleb! Heslo jediné, jež letí světem,
kdo pro chleb kles' — je každý mučenník!

Vae victis!

Ten starý pokřik vítězného Galla
se po věcích vždy ob čas lidstvu vtírá,
když naděj na vítězství práva malá,
když mizí v dobro víra;

Pod barbarů jhem jak zněl v ústech zloby,
jej nových kultur doba zpět zas nese,
přes trávu, otroků jež věnčí hroby,
v svět znovu rozlehne se.

Zní spadlých chrámů troskami a prachem,
zní v strojů hvizdu a v komínu kouři,
zní nad slzami i nad krve nachem
v odbojů nových bouři.

V žalářů chodbách okovy on chřestí
a krotkým pěst zatínat v hněvu učí,
jak Mefisto se vysmívá snům štěstí
v číš illusí jsa žlučí.

Jej chudina zná nad vyhaslým krbem,
jež láska zve se, hanba na své pryčně,
již Golgaty zněl kdysi nad pahrbem,
zní světem ustavičně.

Neb Eli! Eli! — Přemoženým běda!
Jen variant je poslední té písně,
za kterou stín se zapomnění zvedá
v sny odsouzených přísně.

My skoro zvykli v havraní ty skřeky,
kterými zloba vždy svůj návrat hlásá,
nad hlavou dědů zněly dlouhé věky
i vnuka až to drásá!

Je cítí stařec nad hrobem i dítě,
kterému jazyk z úst má vyrván býti,
muž, s kladivem či s perem od úsvitě
jenž o své rve se žití.

O sílu mít, kde není smilování,
kde pokrytstvím a lží jsou dějin řádky,
na váhu soudů věčných v umírání
je moci vrhnout zpátky!

———

U tří bubnů

Salve, chiesetta del mio canto!
Carducci.

Hrdý vale topolů rozšumělých,
který obzor ze všech stran ovládaje
kyneš z dálky s kostelem, hrstkou chatek
pohledu chodce;

Jak se zvedáš z roviny! Čtverostupem
jakby šiky vojenské stály v řadách
v každém rohu se zbraní napřaženou
slídíce v údol:

Vidíš dnes jen hamižný rozvoj práce
o žních v polích k obzoru lnoucích zevšad,
jinak šumí topoly tvoje tiše
v rozlehlá lada.

Místo šiků k útoku sestavených
v snopů patří zástupy zlatohlavé,
vozy dlouhé, úrodou vrchovaté,
táhnoucí domů.

Kterak často znavená tady noha
klesla v trávu topolů rozšumělých
tichou hudbou, zatím co zlaté svity
mroucího slunce

Oko v dálce stíhalo rozvlněné,
kterak plály prstencům zlatým rovny,
hrály v jiskrách v kolejích úvozových
rozjetých silnic!

Dnes však teprv poprvé otevříti
dal jsem sobě kostelík opravený;
zdroje potu stíraje s čela vstoup' jsem
v předsíni jeho.

Viděl prostý, vesnický vnitřek chrámu,
pouze jedním mátlo se v šeru oko,
celá stavba kynula rozpůlena,
jako z dvou částí.

Toto zvláštní půlení dál šlo chrámem.
dvě tu lodě, Madonna po pravici
oltář má tu, na levo svatý Jiří
ve hlavní lodi.

Mluvte zkázky! Otevřtež minulosti
starých dědů zapadlá vrata z kořen!
Proč to divné kostela rozdělení
s oltáři spolu?

A hlas dějin ve varhan slyším zvuku,
vážně mluví hlaholem dojímavým,
co jsem used' pod kůrem — kdosi zahrál
v myšlenky moje.

Spadly ticha pečetě dávnověké,
písní echa stěnami odražená
jakby náhle dostala křídla, zněla
z minulých věků.

A jak zněla, postavy rozeznával
zrak můj, zástupy viděl bratrů,
jedné řeči, jednoho byly kroje,
různé však víry.

V jedné půli kostela společného
starověrci klečeli, v druhé nové
víry děti, kalicha vyznávači
chválící Boha.

Různým kultem, pod jednou, pod obojí,
zde se sešli v kostele prostém svorně,
v nesvornosti v roztržce vzácný příklad
míru a shody.

Slavně hymny vítězné církve zněly
v smutné žalmy potomků exulantských,
v jedné pouze modlitbě svorné spolu
k svatému Jiří.

A já slyšel mohutnou jako řeku
od stěn chudých prostého kostelíka
dunět slavně tajemnou píseň otců
s trojitým Krleš!

V této písni národa bytost cela
pěla, zněla, chvěla se na modlitbách,
ať již kalich třímala neb kříž v mocné
mohutné pěsti.

Prostý chrámku v topolech rozšumělých
»u tří bubnů« hlídaje české kraje
hlásej vnukům, kterak lze svorným býti
v základech síly,

Která tvoří podstatu, jádro všeho.
Jak se otci snášeli v malém chrámku
svorně pěli pod jednou střechou muži
rozdílné víry.

V jednom silní v společné lásce k matce,
v jednom pevni v obraně vlastní půdy.
Šumte, šumte topoly »u tří bubnů«
závěť tu vnukům!

———

Dozpěv.

Z domácí půdy hrst lučního kvítí,
jak hvozdy pěstí je i rodná stráň,
zda rosa nevyschne, jež na něm svítí,
než podá vám je chvějící se dlaň?

Čím srdce lkalo, co mi pěla tucha,
čím k letu vzpjal se, bílý motýl, cit,
zda nevyzní jak známá frase hluchá,
kov známý v kadlub verše pracně vlit?

Dost možná, co mně posud v snění zdá se,
že čerstvý květ v mé teplé ruce dlí,
co jeho cítím dech, zřím barvu v jase,
že herbáře jen odlesk již to mdlý.

A přece vím to: V tvůrčí chvíli oné
to znělo v ňadrech jako v úlu roj,
já chvíli šťastný byl v té tísni vonné,
já odvahy měl do práce i v boj.

Mlh závojem, v němž naše žití skryto,
já viděl pláti zóru lepších dnů,
kde zdupán lán — mně vlnilo se žito,
kde poušť — já slyšel ševel pramenů.

Nad rodnou líchou i hor na úbočí
i dumnou toulkou v ruchu pražských měst,
ač mlha v srdce kladla se i oči,
já s důvěrou zřel toto kvítí kvést.

Tak trhal jsem je, tak je skládám v kytku,
ač teskno u nás jako pod mrakem;
váš stejný cit sleť ptákem na mou snítku,
a suchá oživne hned zázrakem.

Já pouze jedné jsem si vědom viny,
a tu si chovám v srdci jako skvost:
Já světlo hledám, kde se mračí stíny,
já v svojí vlasti věřím budoucnost!

A touto vírou, z níž jen pučí skutky,
jak zvon se rozhoupá mé písně hlas,
přes naši tíseň, spory, vřavu, smutky
i zvadlé to mé kvítí zaplá zas!

Poznámka bibliografická.

Asi polovička básní této knihy vyšla r. 1889 v zaniklých Poetických Besedách Nerudových a Valečkových s názvem »Na domácí pudě«. Jiná část vyšla loni ve skvostném vydání s obrazy mistra Engelmüllera s názvem: »Nálady a Pohádky« a je tudíž málo přístupna, jinou konečně část tvoří novější skladby. Podržel jsem základní plán celku původního, prohloubiv hlavně partii krajinářskou a kruh obrázků Pražských.

Vydání toto je definitivní.

V Praze, na podzim roku 1902.

J. V.

OBSAH.

Věnování.

Strana

I. Krajem.

Hory a lesy.

Nivy a pole.

Strana

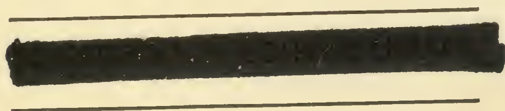
Pod chatami.

II. Pražské obrázky.

III. Touhy a vzkazy.

Strana

Dozpěv.

Nakladatelství

J. OTTO

v Praze